

Jesenice, 18. decembra 1970

ŽELEZAR — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA ŽELEZARNE JESENICE

— Ureja redakcijski odbor — Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Rokopisov in fotografij ne vračamo — Naslov: Uredništvo »Železarja«, združeno podjetje SLOVENSKE ŽELEZARNE Ljubljana — Železarna Jesenice. Telefon int. uredništvo 183, administracija 484 — Tisk CP »Gorenjski tisk«

ŽELEZAR

V dveh dneh obiskalo Železarno 150 učencev osnovnih šol

V okviru programa poklicnega prosvetljanja in usmerjanja, ki so ga skupaj sprejeli predstavniki osnovnih šol jeseniške in radovljiške občine ter predstavniki naše kadrovske službe, so v torek in sredo nekateri osmi razredi že obiskali Železarno. V torek je bilo na obisku v našem podjetju 80 učencev osmih razredov osnovnih šol Lesce in Žirovnica, v sredo pa 76 učencev osnovnih šol žirovnica in Mojstrana.

Takoj ob prihodu v podjetje učence in njihove učitelje seznanili s tehnološkim postopkom in sedanjim stanjem Železarne dipl. inž. Mandelj. Potem si učenci pod strokovnim vodstvom ogledajo nove obrate na Beli in hladno va-

ljarno, žičarno. Po končanem ogledu obratov sledi razlaga o perspektivnem razvoju Železarne, ki ga predstavi dipl. inž. Bartelj, o možnostih, ki jih podjetje nudi pri usposabljanju kadrov za Železarno govori inž. Tone Varl, o poklicih, ki jih usposablja železarski izobraževalni center pa govori ravnatelj strokovnih šol dipl. inž. Zevnik. Srečanje učencev osmih razredov osnovnih šol z našim podjetjem se zaključuje s prikazom barvnih diapozitivov poklicev, ki jih usposablja ŽIC in barvnim filmom o pohodu slovenskih železarjev na Triglav.

Tako učenci, kot njihovi učitelji so z obiskom v Železarni izredno zadovoljni.

Redna seja DS

Včeraj 17. decembra je bila 14. redna seja delavskega sveta Železarne. Predsednik France Kobentar je poleg običajnih točk dnevnega reda (pregled sklepov, poročila odborov) predlagal še razpravo o srednjeročnem razvojnem programu združenega podjetja Slovenske železarne, o gospodarskem načrtu Železarne v okviru ZPSŽ in o poročilu o raziskovalni in kvalitetni problematiki Železarne.

4. številka Železarskega zbornika

V prejšnjem tednu so prejeli stalni naročniki v vseh treh slovenskih železarnah ter v drugih podjetjih v naši državi in tudi v inozemstvu 4. oziroma zadnjo številko Železarskega zbornika v tem letu. Uredništvo Železarskega zbornika je objavilo na 56. straneh prispevke petih avtorjev. Sestavek z naslovom Zveza med preoblikovalnostjo nizko ogljikovih jekel in vsebnostjo aluminija in dušika, ki so ga napisali inž. Arh iz naše Železarne ter dr. Vodopivec in inž. Andreja Osojnik iz metalurškega inštituta pa je objavljen v dveh delih.

Uredništvo je z zapisom Joža Varla čestitalo ravnateljskim železarjem ob njihovem delovnem jubileju, na predzadnji strani pa je ob-

javljeno kazalo vseh objavljenih prispevkov v 4. letniku, ki obsega tako kot lani 4 številke.

Uredniški odbor se je med tednom sestal, analiziral letošnjo zadnjo številko Železarskega zbornika in že pripravil gradivo za prvo številko 5. letnika, ki bo izšla v drugi polovici marca 1971.

Kot zanimivost naj povemo še to, da je uredništvo Železarskega zbornika te dni odposlalo vse štiri številke letošnjega leta tudi znanstveno tehnični biblioteki v Moskvo, ki bo Železarski zbornik redno dobivala tudi v prihodnje. Tako bo uredništvo pošiljalo Železarski zbornik razen v Brazilijo, ZDA in druge evropske države, tudi v Sovjetsko zvezo.

OBVESTILO BRALCEM

Zaradi novoletnih praznikov bo prihodnja številka Železarja izšla v povečanem obsegu 29. decembra.

Strugar Matevž Hafner med nagrajenimi avtorji

Kljub temu, da smo si v začetku letošnjega leta obljubili, da bomo letos v počastitev 25-letnice osvoboditve povečali število avtorjev tehničnih izboljšav, nam to na žalost kljub obljubam in večjemu prizadevanju organov samoupravljanja, uprave, kolektiva, sindikalne organizacije, osmih komisij za oceno tehničnih izboljšav v DE in odbora za novatorstvo in racionalizacijo pri DS, društva iznajditeljev in avtorjev tehničnih izboljšav ter številnih drugih pristojnih in odgovornih služb, to ni uspelo.

V začetku leta smo si dali nalogo in obvezo, da bomo v naši gospodarski organizaciji po 25 letih dosegli dvatisočno tehnično izboljšavo. Ta cilj ni bil pretiran, z malo dobre volje in večjo prizadevnostjo vseh članov kolektiva bi bila številka 2000 lahko dosegljiva. Slavili bi lahko veliko in pomembno zmago in uspeh, ki bi bil lep prispevek k velikemu in pomembnemu jubileju.

V zadnjih 25 letih, od leta 1945 do 1970, smo poprečno letno zabeležili prek 76 tehničnih izboljšav, zato bi bilo zelo lahko v letošnjem letu doseči številko 2000. Namesto

82, da bi dosegli ta rekord, smo letos zabeležili le 45 tehničnih izboljšav.

Komisije za oceno tehničnih izboljšav v DE, šefi DE, posamezni obratovodje, vzdrževalci in proizvodni asistenti, na žalost ne vsi, so letos pokazali malo več aktivnosti, zato se je tudi inovatorska aktivnost premaknila iz množičnosti v kvaliteto. Komisija in tudi odbor za novatorsko in racionalizatorsko dejavnost je moral objektivno obravnavati nekaj več vrednih izboljševalnih predlogov. Vsi prizadevni in uspešni avtorji so dobili primerne spodbudne odškodnine na osnovi prikazanih in potrjenih prihrankov in koristi.

Na zadnji seji komisije za novatorstvo in racionalizacijo v DE promet — transport je bil pozitivno ocenjen izboljševalni predlog št. 1935, ki ga je samoiniciativno izvedel strugar v kurilnici Matevž HAFNER. Za svojo domiselno in koristno izboljšavo na osnovi prihrankov in koristi ter pozitivnih ocen pristojnih in odgovornih je avtor prejel enkratno spodbudno odškodnino v višini 235 N din.

Strugar Matevž Hafner je kot vesten vzdrževalec na osnovi večletnih opazovanj izdelal posebno napravo za točno, cenejšo in hitrejšo izdelavo in obdelavo številnih batnih obrobov za potrebe lokomotiv, zračnih črpalk, parnih zavor in kompresorjev, tako notranjih kakor tudi zunanjih premerov. O novi pripravi so se pohvalno izrazili vsi pristojni in odgovorni strokovnjaki in izvedenci.

Avtorju se iskreno zahvaljujemo za njegovo uspešno prizadevnost in mu čestitamo k doseženemu uspehu!

Seja DS ZPSŽ na Jesenicah

Za ponedeljek, 21. decembra sklicuje predsednik Tomaž Ertl na Jesenicah šesto redno sejo delavskega sveta združenega podjetja Slovenske železarne. Poleg pregleda sklepov zadnje seje in poročila o delu poslovnega odbora med obema sejama, bodo razpravljali še o srednjeročnem razvojnem programu ZPSŽ za obdobje 1971-1975, o gospodarskem načrtu Slovenskih

železarn za prihodnje leto, o pravilniku o nadomestilih za službena potovanja in uporabi osebnih motornih vozil in o ratifikaciji okvirne pogodbe o poslovnem in tehničnem sodelovanju med združenim podjetjem Slovenske železarne in metalurškim kombinatom železarne Sisak.

Podrobnosti o seji bomo poročali v naši prihodnji številki.

Plaketa Železarni za uspešno poslovno sodelovanje

O letnem planiranju proizvodnje in še o čem

dipl. oec. mag. Rudi Rozman

(nadaljevanje in konec)

7. Pomen planiranja

Marsikomu, ki je sledil dosedanjemu razmišljanju, se je mogoče že posvetilo, da ima planiranje kljub vsemu svoj pomen. Da bi bila svetloba močnejša, bomo navedli najprej nekaj manj, kasneje pa nekaj bolj otipljivih primerov.

Posegli bomo najprej v dolgoročno planiranje proizvodnje. Včasih so bile vrednosti strojev majhne in stroji večinoma bolj univerzalni. Zato napačna odločitev ni imela tako hudih posledic kot jih ima lahko danes. Danes pa investiramo v moderne in drage stroje, zgradbe, stroje z avtomatiko, vedno pogostejše s procesnim računalnikom, specializirane, z velikim obsegom proizvodnje. Gradnja lahko traja nekaj let in v svetu, ki se tako naglo spreminja, je dolgoročno planiranje še kako potrebno. Uspešna dolgoročna odločitev, ki temelji na analizi nekaj ljudi, lahko pomeni precejšnje povečanje dohodka podjetja; tako kot slaba odločitev lahko vodi k životarjenju ali celo ukinitvi podjetja. Negativne posledice so lahko veliko večje kot npr. pozitivne posledice povečane dela vseh zaposlenih v podjetju.

Vzemimo primer iz letnega planiranja proizvodnje. Delavec v obratu lahko naredi z enakim naporom 100 ton pločevine, ki prinese dobiček, ali 100 ton pločevine, ki prinaša izgubo. Recimo, da dela vsake nekaj in da je ena vrsta pločevine prav toliko v črtem kot je druga v rdečem. Če bo delavec naredil vsake pločevine po 110 ton, bo dobiček prav isti, kot če bi je naredil po 100 ton. Če pa bo delal 200 ton pločevine z dobičkom, bo dobiček veliko večji; še večji bo, če je bo naredil 220 ton. In ne smemo pozabiti, da je delavec tisti, ki najmanj odloča o tem, koliko in kakšne vrste proizvodov bo delal in da je veliko težje in pogosto nemogoče narediti še 20 ton pločevine več, kot pa izračunati, katero pločevino se bolj splača delati.

Za operativno planiranje proizvodnje bomo navedli primer, ki ga dajejo Anshen, Holth, Modigliani, Muth in Simon v članku »Mathematics for Production Schedul-

ing«. Avtorji so znana Carnegie grupa, ki je delala na operativnem planiranju proizvodnje. Svoje zaključke so uporabili v nekaj podjetjih in dosegli okrog 8% znižanje stroškov.

Holstein pravi v članku »Production Planning and Control Integrated« tako-le: »Vodja, ki zna prenesti teoretične zaključke v prakso in postavi dober sistem planiranja in vodenja, bo lahko govoril o stvareh kot so pravočasna 90% dobava namesto 10-odstotne, prihranki z nadurami, ki znašajo več kot plačajo računalnik, povečana produktivnost za tretjino in podobno.«

Eisenmann in Young poročata v delu »Study of a Textile Mill with the Linear Programming« o dveh primerih uporabe linearnega programiranja v letnem planiranju proizvodnje. Prvi primer je prehranbeno podjetje. Stroški raziskave in opredelitev problema ter izračuni na računalniku so znašali okrog 2000 \$. Prihranki podjetja znašajo okrog 50.000 \$ (z besedo: petsto tisoč dolarjev) letno. Drug primer je večja rafinerija nafte. Investicija je znašala prav tako 2000 \$, prihranek pa 15.000 \$ dnevno.

Čeprav imamo pri roki še nekaj podobnih zapisanih primerov, mislimo, da smo povedali dovolj. Zato bi raje prešel na nekaj težav, ki se pojavljajo pri uvajanju revolucionarnih sprememb v upravljanju.

8. Uvajanje sprememb

Sistemi pristop, nove metode, računalniki in podobno, predstavljajo velike spremembe v upravljanju. Za uvajanje teh sprememb so potrebni ustrezni kadri, ki jih pri nas tako kot po svetu primanjkuje. Tako so npr. plače sestavljalcev sistemov planiranja, predvidevanja, zalog, stroškov in podobno nad 25.000 \$ letno, seveda če strokovnjake dobijo. Delo je namreč zelo zahtevno in kompleksno in zahteva celo vrsto sprememb na raznih področjih v podjetju.

Zelo težko je prepričati ljudi, da spremembo sprejmejo. Argyris v že omenjenem članku pravi: »Za ta članek sem analiziral okrog 32 podjetij. Niti eno med njimi ni kompletno in v celoti spre-

jelo spremembe v treh letih potem, ko je bila sprememba oznanjena. To pomeni, da so se po treh letih še vedno mnogi ljudje borili, ignorirali, dvomili, se upirali, obtoževali reorganizacijo brez občutka potrebe, da bi sami situacijo popravili.«

Kljub vsem težavam, od katerih smo navedli le dve, prvo kadrovske in drugo bolj psihološkega značaja, pa so na zadnjem posvetovanju »American Management Association« tudi predstavniki podjetij priznali, da je uvajanje sprememb, o katerih smo govorili, postalo vprašanje obstoja.

Ob postavljanju letnega sistema planiranja v našem podjetju smo pogosto nalezli na to-le misel: »Uvajanje novega sistema je potrebno delo, to že; samo nekdo se mora ukvarjati z vsakodnevnimi brigami. Če teh ne bomo rešili, nam tudi novi sistemi, računalnik in podobno ne bodo pomagali.« Ta misel sama po sebi ne bi bila nič hudega, če je ne bi izrekli tisti, ki so najbolj odgovorni za dolgoročno poslovanje podjetja; to pa so prav vodilni kadri v podjetju.

Navedel bom nekaj odlomkov iz članka »Production under Pressure«, ki ga je napisal Skinner v Harvard Business Review, 1966: »Dejstvo je, da smo pričeli z utrudljivim procesom nadomestitve starih tehnik, sposobnosti, naprav in vodij in že zastarelega koncepta proizvodnje...« »Povečana konkurenca, družbene spremembe, nova tehnologija so spremenile podjetja in delo vodij, od katerih se zahteva vse več...«

Skinner pravi: »Z mehanizacijo neposrednega dela in dela papirnega dela vodij ter kratkoročnih odločitev, vodje lahko posvetijo več svojega časa napravam in sistemom jutrišnjega dne, manj pa vsakodnevnim opravkom in brigam, pomanjkanju materialov, hitrim izbirom strojev. Tu so nove možnosti, ki pa zahtevajo svojo ceno. Da jih lahko izkoristimo, potrebujemo več planiranja in sistemskih sposobnosti. To pa je velika zahteva in izgleda, da ji je kos le malo ljudi. Posledica tega je, da so vodje v defenzivi, kritizirani zaradi poznih dobav, velikih zalog, zgrešenih in neuspešnih nabav avtomatik in računalnikov, prekinitev dela in nizkega dobička.«

Toliko pravi Skinner o novih poteh v upravljanju in vodenju in o vplivu slabih dolgoročnih odločitev na kratkoročne odločitve.

9. O novih metodah

Da bi prikazali, kako hiter je razvoj na področju upravljanja, bomo napisali nekaj metod, ki so zastarele in nekaj tistih, ki so danes na pohodu. Razdelitev je povzeta po Skinnerjevem članku in marsikatero zastarelo metodo bomo hralec lahko spoznal med

tistimi, ki jih uporabljamo pri nas ali pa jih s trudom uvajamo kot nove. Zastarele metode so študij dela, analiza dela, ocena dela, delovni standardi, nagrajevanje po proizvodu, gautogrami, pokalkulacije, izračuni optimalnih količin za en sam proizvod. Seveda je naše mnenje, da moramo preiti tudi obdobje teh metod in da se bodo nekatere med njimi še ohranile.

Vodje bi morali poznati metode kot so: linearno programiranje, heuristične metode, mrežno programiranje, statistično kontrolo kvalitete, kontrolo s procesnimi računalniki, verjetnost, statistiko, teorijo repov ali vrst čakanja, simulacijo, metode zalog, investicijskih modelov itd.

O nekaterih od teh metod smo že pisali. Za nekatere od njih bomo čisto na kratko omenili, za kakšne probleme se uporabljajo.

Linearno programiranje smo že omenili in prikazali njegovo uporabo v planiranju proizvodnje. Je ena med najbolj uporabljenimi metodami in je prav, da bomo o njej še pisali. V našem podjetju bi bili primeri uporabe še zapis plavžev in peči v jeklarni, razrez ingotov, bram, slabov itd., s ciljem znižanja odpadka, mesečno ali četrtletno planiranje proizvodnje, reševanje transportnih in lokacijskih problemov, razporeditev finančnih sredstev, razporeditev delovne sile in podobno. Raje kot da bi študirali in reševali navedene primere, iz leta v leto tožimo o visokih stroških, o slabi dobiti (izplenu), o pomanjkanju sredstev, o slabem dobičku. Še zdaleč s tem ne trdimo, da leži rešitev teh problemov samo v linearnem programiranju; uvedli smo le tisti del, ki ga lahko doprinesejo vodje in organizatorji v podjetju. Tudi ne trdim, da bi morali imeti v podjetju 20 strokovnjakov za linearno programiranje. Nasprotno, mislim, da jih zadostuje le nekaj in da bi morali drugi kot so planerji, vodje, tehnologi vsaj nekaj vedeti o linearnem programiranju. Isto velja za druge metode.

O mrežnem programiranju smo v Zelezarju že pisali, prav tako o njegovih področjih uporabe. Tudi tri leta še niso minila, da bi lahko presodili, ali ga dolgo uvajamo ali ne. Za razliko od linearnega programiranja je matematično nezahtevno in še bolj široko uporabno, seveda za druge probleme. Nezahtevnost velja tudi za metodo »drevo odločitve«, ki smo jo doslej v podjetju zasledili le v eni od naših analiz.

Teorija repov je zahtevna matematično-statistična metoda in se je razvila prav v zadnjih letih. V podjetjih jo zlasti uporabljajo za določitev potrebnega števila vzdrževalcev, včasih pa tudi proizvodnih delavcev, uslužben- cev, strojev, orodja in podobno.

Teorija zalog sama obsega celo vrsto metod in se zlasti v zahodnih deželah veliko uporablja. Njen cilj je čim bolj znižati stroške, ki so zvezani z zalogami, ne da bi pri tem bistveno trpela proizvodnja.

Pri heurističnih metodah gre za to, da so problemi slabše določljivi in ne moremo najti optimalne rešitve. Na primer terminiranje proizvodnje je problem, kjer se lahko odločimo za pravilo »prvi naroči, prvi dobi« in po tem kriteriju terminiramo proizvodnjo. Drug primer je razporeditev zaposlenih pri remontu tako, da bo čimbolj enakomerno. Rešitev ni optimalna, se pa optimalni precej približa.

O drugih metodah ne bi govoril. Omenil bi le, da so izračuni pri vseh metodah vezani na računalnike. Zapisal bi dve zanimivosti. Prva je, da sem lahko videl na televiziji računalnike, ki govorijo in celo pojejo. Pri tem ne gre za šume ali melodijo, marveč za pravo govorjenje in petje, ki — resnici na ljubo moram zapisati — prekaša mnoge od nas, ki nimamo preveč razvitega posluha. To zanimivost sem navedel zato, da bi pokazal, kako hitro napredujejo računalniki: včerajšnji so danes zastareli in jutri bodo zastareli današnji. Druga zanimivost je ta, da sem imel doslej priliko videti dva računska centra na dveh ameriških univerzah. Delno zaradi hitrega zastarevanja, pa tudi iz drugih vzrokov, delajo računalniki noč in dan. Zanimivost pride šele zdaj: za to, da računalnik ni brez dela, skrb predvsem tisti, ki z zahtevami po izračunih pridejo do centra in tam tudi poberejo rezultate. To so pa predvsem tisti, ki poznajo in znajo uporabljati že opisane metode.

10. Zaključek

Marsikdo je lahko opazil, da v članku za karkoli nismo krivili zunanjih »faktorjev«. Pometali smo samo pred našim pragom. Zdaj bomo rekli, da tudi v drugih podjetjih stanje ni dosti drugačno. Razlika je le v tem, da se v majhnih ali manjših podjetjih da gospodariti tudi z zastarelimi metodami, medtem ko je to v velikih podjetjih nemogoče.

Povedali smo nekaj o novem sistemu planiranja in o novem pojmovanju upravljanja. Šlo nam je za to, da razčistimo nekaj pojmov, da pokažemo, da so sistemi planiranja, da so metode, da se jih da uporabljati, da so računalniki vse večja nujnost in da vse to lahko prinaša velike koristi. Ne nazadnje lahko tisti, ki se jih članek predvsem tiče, primerjajo svoje znanje glede na poznavanje metod in avtorjev, ki smo jih citirali. Pozabili pa smo povedati, koga se članek tiče. To bi morali narediti že v začetku, saj je zdaj, ko so tudi ostali članek prebrali, že prepozno. In upam, da tudi njim ni žal branja.

Občni zbori sindikálnih odborov

ŽEBLJARNA

Sindikálnega občnega zbora žebblarne se je udeležilo 60 % vseh članov sindikata, razen njih pa še šef delovne enote predelovalnih obratov inž. Vičar in predsednik tovarniškega odbora osnovne organizacije sindikata Železarn Srečko Mlinarič.

Predsednik sindikalnega odbora tov. Žemva je v svojem poročilu obširneje spregovoril o zunanjepolitični situaciji in obravnaval tudi vprašanje gospodarjenja pri nas. To je povezal z najnovejšimi ukrepi zveznih in republiških organov, ki so izoblikovani v stabilizacijskem programu. Ko je govoril o položaju oziroma gospodarjenju v naši tovarni in podjetju je najprej opozoril na pomen integracije vseh treh slovenskih železarn. Z integracijo so naše železarn pridobile na svojem pomenu v slovenskem gospodarskem prostoru in je tako njihova vloga večja.

Bolj izčrpna in obširna je bila v predsednikovem poročilu problematika, ki zadeva obrat. Žebblarna vse bolj spreminja nekdanjo podobo in po zaslugi odločilnih posegov mehanizacije so odpravili okrog 80 % fizičnega dela. V zavijalnici se bodo delovni pogoji spremenili, ko bo prihodnje leto začel obratovati stroj za pakiranje žebeljev, ki prav tako odpravlja težko fizično delo in bo po predsednikovem mnenju treba opraviti tudi določene prekvalifikacije. Tu je še vprašanje vrednotenja zaposlenih žena.

Kadrovski problemi so v žebblarni že dalj časa prisotni. Že dalj časa v žebblarni poudarjajo oziroma pripisujejo važen pomen priučevanju delavcev, ki so ali pa se bodo še zaposlili na žebblarskih strojih. Priučevanje novih delavcev bo treba organizirati prek tečajev ali seminarjev. To naj bi opravili skupaj s kadrovskim sektorjem in oddelkom za izobraževanje odraslih pri ZIC. Priučevanje novih delavcev naj bi bila tudi v prihodnje stalna oblika dela in prizadevanj v žebblarni. Predsednik Žem-

va je nato obravnaval dva problema, ki sta med seboj tesno povezana. Nagrajevanje ni le problem žebblarne ampak ga lahko smatramo v nekem smislu tudi kot osrednji problem naše tovarne. Z nagrajevanjem pa se v žebblarni povezuje tudi premiranje, ki ga bo treba razširiti tako, da bi pri tem upoštevali vse delavce v proizvodnji. Novo izvoljenemu sindikalnemu odboru so naročili, da ustrezen pismeni predlog pošlje odboru za nagrajevanje pri delavskem svetu Železarn.

Tako v poročilu predsednika kot tudi pozneje v razpravi je bilo zelo poudarjena in pogosto omenjena perspektiva žebblarne. O tej problematiki je obširneje govoril obratovodja Zvone Labura. Delavci, ki so sodelovali v razpravi, pa so obravnavali tudi vprašanja, ki neposredno zadevajo izpolnjevanje proizvodnih nalog. Dalj časa so se zadržali tudi pri vložku, ki ima

za izpolnjevanje proizvodnega načrta važno vlogo. Da bi lahko zadovoljivo izpolnili vse tisto, kar je postavljeno v planu, morajo imeti na razpolago kvaliteten vložek material. Za rešitev tega problema bodo potrebni tesnejši stiki s sodelavci v žičarni, ki pripravljajo vložek za žebblarno.

Ob koncu občnega zbora so izvolili nov sindikalni odbor, ki ga bo v prihodnji mandatni dobi vodil predsednik Miro Lah. Razen tega so izvolili še enega člana, ki bo zastopal sindikalno organizacijo žebblarne v tovarniškem odboru osnovne organizacije sindikata Železarn in dva člana kolektiva, ki se bosta udeležila konference tovarniškega odbora osnovne organizacije sindikata Železarn.

Predsednik TO OO sindikata Železarn tov. Mlinarič je obravnaval probleme, s katerimi se je ukvarjala sindikalna organizacija. Sama integracija slovenskih železarn in pa srednjeročni program zagotavlja boljše perspektivo železarjem, ki delajo na Jesenicah, Ravnah in v Storah. Nadalje je tov. Mlinarič obširneje govoril o vlogi delovne enote o izpolnjevanju (Nadalj. na 8. strani)

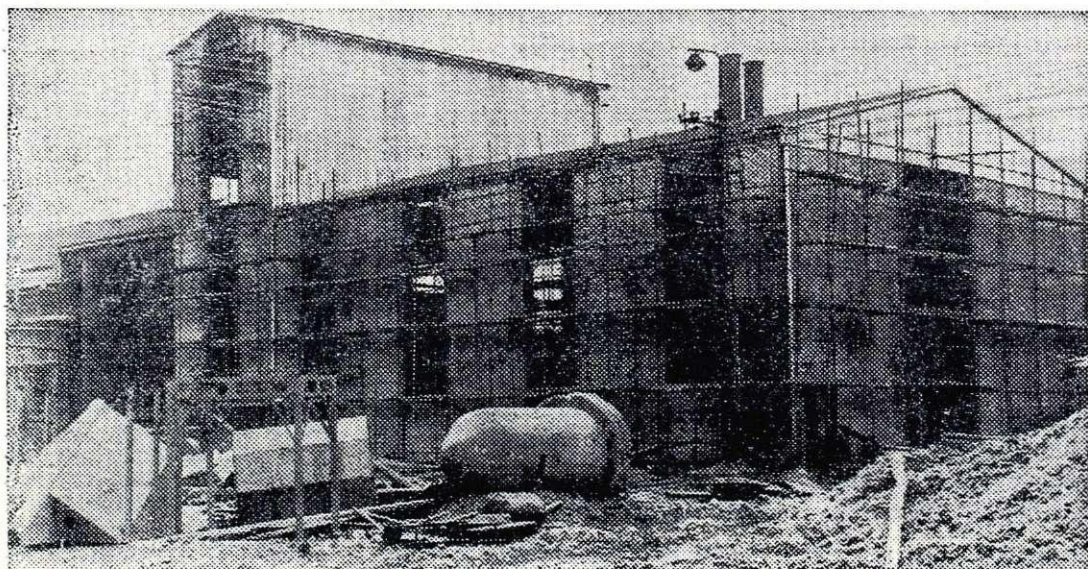
Poškodbe v novembru

Po podatkih službe za varstvo pri delu je bilo na delovnih mestih 44 poškodovanih sodelavcev in ena poškodba na poti. Zaradi poškodb na delovnih mestih smo izgubili 1013 delovnih dni. Kratek statistični pregled po delovnih enotah pa nam pokaže, da je bilo v talilnicah 11 poškodovanih in 296 izgubljenih dni, v valjarni Bela so imeli 5 poškodb in 98 dni, Javornik 6 poškodb in 140 izgubljenih dni, v predelovalnih obratih 11 poškodb in 169 dni, v energetskih obratih so imeli tokrat 2 poškodbi in 27 dni, na vzdrževanju

3 poškodbe in 158 dni, transport 5 poškodb — 93 dni in upravne službe 1 poškodba z 32 izgubljenimi dnevi.

Na poti v službo so imeli edino poškodbo le v predelovalnih obratih, za kar smo izgubili 10 delovnih dni, 23 delovnih dni pa so zaradi poškodb na poti iz prejšnjih mesecev izgubili v vzdrževanju obratih.

V talilnicah, valjarni Bela, v valjarnah na Javorniku, energetskih obratih, na vzdrževanju, transportu in upravnih službah v preteklem mesecu niso imeli poškodb na poti v službo.

Gradnja hale za proizvodnjo elektrodnega praška

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu •

Dežurna služba

	telefon v pisarni	doma
SOBOTA, 19. decembra: inž. Karel RAVNIK, elektro jeklarna	433	790/27
NEDELJA, 20. decembra: inž. Franc MLAKAR, elektrodni oddelek	543	790/35
PONEDELJEK, 21. decembra: inž. Stanko ČOP, talilnice	328	76/538 držav.
TOREK, 22. decembra: Jože KOSIR, transport	451	80/022 držav.
SREDA, 23. decembra: inž. Vladimir SENCAR, valjarna Bela	850	83/247 držav.
ČETRTEK, 24. decembra: inž. Jaka SOKLIČ, strojne delavnice	556	888
PETEK, 25. decembra: inž. Avgust KARBA, direktor proiz.	270	693

Dežurna služba traja od datuma nastopa ob 7. uri do naslednjega dne do 7. ure. Kolikor dežurnega ni v pisarni ali doma, kličite glavnega vratarja na telefon 410. Moreditne spremembe dežurnih so razvidne iz obvestil, ki jih vsako soboto objavljamo na razpisnih deskah pri vseh vratarjih. Tajništvo tehničnega in proizvodnega direktorja

Obvestilo

Medtem, ko je bilo prvo in drugo cepljenje proti gripi izvršeno z virusom HONKONG, bo tretje cepljenje 22. in 23. decembra z virusom tipa A in B. Prosimo, da se člani kolektiva Železarn cepijo v čim večjem številu udeležijo.

Ker žal obratna ambulanta ni dobila spiska bolehnih članov kolektiva — to so astmatičarji, bolniki s kroničnim bronhitisom in drugi, ki se smejo cepiti samo z mrtvim virusom, razen za najnujnejše primere ni več cepiva za tako imunizacijo na razpolago.

Zaradi koriščenja letnega dopusta bo odsoten od 21. do 25. 12. 1970 dr. Milan ČEH, zdravnik I. OA. Nadomestoval ga bo dr. DRAŽIČ v popoldanskih urah od 14. do 20. ure.

Personalne vesti za mesec november 1970

Sprejetih je bilo 64 delavcev, 69 pa je bilo obračunanih.

STAROSTNO UPOKOJENI:

Gregor NOVAK, rojen 1913, požarno-varnostna služba — 36 let in pol v ZJ in Ivan ZAJC, 1919, valjarna žice — 23 let in pol v ZJ.

INVALIDSKO UPOKOJENI:

Avgust BEGUŠ, roj. 1915, valjarna 2400 — 20 let v ZJ, Majda DEŽMAN, 1930, profilna valjarna — 22 let in pol v ZJ, Valentin MAKAROVIC, 1922, varnostna služba — 20 let in pol v ZJ, Rudolf REBOLJ, 1921, livarna — 22 let v ZJ in Franc ZUPANC, 1912, jeklovlek — 31 let in pol v ZJ.

Vsem upokojenim sodelavcem želimo, da bi dolgo uživali težko zaslužen pokoj!

UMRLI:

Niko BERNARD, roj. 1916, SEP — 31 let v ZJ in Živko TESANOVIC, 1926, plavž — 6 let v ZJ.

Svojcem naše iskreno sožalje.

IZKLJUČENI IZ PODJETJA:

Husein Ajkič, roj. 1947 — elektro jeklarna, Jakim Angelov, 1947 — plavž, Ramiz Arnaut, 1945 — hladna valjarna, Viktor Božič, 1940 — valjarna 2400, Marjan Bratkovič, 1952 — jeklovlek, Herman Debelak, 1932 — elektro jeklarna, Janez Derling, 1942 — martinarna, Mehmed Duratović, 1946 — žičarna, Miran Gajzer, 1942 — strojno vzdrževanje, Zdenka Gašperin, 1951 — šamotarna, Spasije Gorgiev, 1940 — martinarna, Nejdib Hatič, 1949 — martinarna, Suad Hopovec, 1951 — transport, Drago Jamnik, 1949 — martinarna, Slobodan Janjilović, valjarna žice, 1950, Pavo Jazvič, 1946 — žičarna, Sonja Jeram, 1932 — elektrodni oddelek, Mustafa Jujič, 1949 — šamotarna, Janez Kobilica, 1939 — transport, Ivan Kocjančič, 1924 — elektro vzdrževanje, Janez Kos, 1942 — livarna, Slobodan Kosič, 1946 — strojno vzdrževanje, Stanko Kralj, 1933 — elektrodni oddelek, Sakib Lovič, 1953 — valjarna 2400, Milorad Marjanac, 1949 — valjarna Bela, Asim Muratović, 1946 — elektro jeklarna, Ivan Ponjavič, 1947 — martinarna, Vido Previšič, 1951 — plavž, Milorad Radič, 1939 — profilna valjarna, Nikola Ratkaj, 1941 — žičarna, Franc Rekelj, 1930 — šamotarna, Humbert Roccoli, 1942 — valjarna 2400, Ivan Serjun, 1949 — žičarna, Mirsad Sirovica, 1950 — elektro toplotna energija, Hazbo Skendorevič, 1946 — martinarna, Ante Slišković, 1938 — žičarna, Osman Smajič, 1950 — žičarna, Rade Stojaković, 1952 — plavž, Sefko Štilič, 1952 — valjarna Bela, Čedomir Vukotić, 1945 — plavž, Ramiz Zatagič, 1944 — profilna valjarna in Husein Zlibanović, 1952 — elektro toplotna energija.

Obvestila kolektivu • Obvestila kolektivu •

Mladi o sebi, svojih problemih, nalogah in perspektivah

Seja predsedstva TK ZMS Železarne

Na ponedeljkovi seji predsedstva TK ZMS Železarne so prisotni člani razpravljali o tekmovanju mladih v kegljanju o praznovanju dneva JLA in se dotaknili tudi kadrovskega vprašanja.

Kot je bilo že rečeno, ima športna komisija pri TK ZM v programu za tekoče leto še izvedbo tekmovanja v kegljanju. Dokončno je odločeno, da bo to tekmovanje 19. decembra na kegljišču v športnem parku Podmežaklje in sicer od 9. do 13. ure. Tekmovalci se lahko prijavijo pred tekmovanjem na kegljišču. Najboljši rezultati štirih posameznikov iz istega obratnega aktivna se bodo šteli v ekipni konkurenci, tekmovalo pa se bo tudi v konkurenci posameznikov. Za najboljše tri ekipe so predvidene diplome, medtem ko so za najboljše pet tekmovalcev pripravljene še praktične nagrade. Želja predsedstva TK in športne komisije je, da se tega tekmovanja udeleži čim večje število tekmovalcev — mladih železarjev.

V nadaljevanju se je beseda tekla tudi o bližnjem praznovanju dneva JLA. Predvideni program predsedstva TK zaradi preoblike napovedanih obiskov predstavnikov mladinskih aktivov, družbeno političnih organizacij in pokroviteljev na karavlah, trenutno ni izvedljiv na sam dan praznika. Sprejet je bil predlog, da se isti program samo terminsko prestavi na poznejši datum in da se mu doda še ena točka in sicer — ogled gledališke predstave, katere odkup naj bi 50 % financirala tudi TK ZMS Železarne. Člani predsedstva so se s predlogom strinjali in zadolžili društveno komisijo, da zaenkrat organizira le obisk mladih železarjev na eni izmed karavlov v občini in da na ta način skupno z našimi graničarji proslavijo dan JLA.

Ob koncu seje so govorili tudi o kadrovskega vprašanjih v zvezi z izvedbami konferenc v obratnih aktivih v Železarni. Danih je bilo nekaj novih predlogov, katere bo tudi potrebno vključiti v že zamišljene predloge, ki jih bo podrobneje obravnaval sekretariat na svoji seji, ki je bila v sredo. Sekretariat bo svoje zaključke posredoval predsedstvu TK, ki bo o njih razpravljalo na svoji naslednji seji.

Na predsedstvu TK ZMS Železarne je prišlo tudi vabilo za udeležbo predstavnikov TK na letni konferenci mladinskega aktivna. »Peko Tržič«. Predsedstvo TK je sklenilo, da se udeležita konference dva predstavnika.

E. Z.

Ne smemo ostati samo pri programu

Dve leti in pol je od tega, odkar smo pri občinski konferenci Zveze komunistov ustanovili aktiv mladih komunistov. Že v začetku moram poudariti, da ta aktiv ne pomeni posebne specializirane organizacije v organizaciji. Aktiv mladih komunistov je najbolj primerna oblika za idejno vzgojo mladih ljudi oziroma za pomlajevanje naših vrst. Iz statističnih podatkov, s katerimi razpolagamo, je razvidno, da smo v desetih letih pred 1968 sprejeli samo štiri mladince v Zvezo komunistov. To pomeni, da je bil nekaj let nazaj v naši občini večji odliv iz partijskih vrst kakor prirastek. Ravno komunisti se večkrat pritožujemo, da manjka mladih ljudi v naših vrstah, trdimo, da današnja mladina nima nobenega interesa do družbeno političnega dela. Iz prakse pa lahko trdim, da današnja mladina ni nedovzeta do družbeno političnih vprašanj, samo vprašanje je, ali je naš pristop do mladih ljudi pravi oziroma ali znamo mladino zainteresirati za to vrsto dejavnosti.

Moram še omeniti, da je poprečna starost v organizaciji ZK 45 oz. 50 let. Vsekakor se s to kadrovske strukturo ne smemo zadovoljiti. Mislim, da smo družbeno politični delavci pri reševanju teh vprašanj preveč nestrpnosti. Večkrat mislimo, da bodo naše bolj trenutne akcije vzgoje mladine dale takojšnje pozitivne rezultate. Ker teh rezultatov takoj ne občutimo, akcijo prekinemo in z godrnjanjem vso krivdo takoj vržemo na mladino. Zavedati se moramo, da je vsako vzgojno delo pri mladih ljudeh dolgotrajen proces, ki nam ne pokaže takojšnjih rezultatov. Zato moramo biti komunisti pri teh vzgojnih vprašanjih bolj potrpežljivi; ne smemo se zadovoljiti z enkratnimi akcijami, ampak moramo to delo za pomlajevanje in vzgojo trajno izvajati.

Na podlagi tega, kar sem navedel, smo v vodstvu aktiv mladih komunistov v jeseniški občini sestavili delovni program. V tem programu je predvsem poudarjeno naslednje:

Kontinuirano sprejemanje mladih ljudi v osnovne organizacije ZK.

Stalno spremljanje mladega komunista pri njegovem delu v osnovni organizaciji in ostalih družbenopolitičnih organizacijah.

Nenehna skrb za idejno politično vzgojo mladine v mladinskih organizacijah in s tem pripravljane mladega človeka za vstop v ZK.

V teh dveh letih delovanja aktiv mladih komunistov smo sprejeli v ZK 35 novih članov. Za vse mlade komuniste smo imeli dva predavanja in dva celodnevna seminarja v Gozd Martuljku. Organizirali smo tudi v osnovni organizaciji Središče na Jesenicah polemčni razgovor »O delovanju oz. sprejemanju mladih ljudi v ZK«.

V teh dveh letih nismo dosegli vidnih rezultatov kar je tudi razumljivo. Zato naše delo v aktivu kontinuirano nadaljujemo. V mesecu januarju in februarju bomo organizirali s sodelovanjem delavske univerze ciklus političnih predavanj, ki bo trajal polna dva meseca. V ta ciklus smo vključili naslednje teme:

1. Zgodovina komunistične partije Jugoslavije (njena dejavnost, pred vojno, med vojno in po vojni)
2. Vloga in naloge družbeno političnih organizacij, ki delujejo v naši občini.
3. Samoupravljanje in samoupravni odnosi v podjetjih.
4. Politična razdelitev sveta (vzhodni in zahodni blok, novi svet in neutralne države).
5. Razvoj gospodarstva v naši občini.
6. Religija pri nas in v svetu (ustroj vatikanske države).
7. Razvoj osebnosti.
8. Kakšen naj bo lik sedanjega komunista.

Ta ciklus predavanj je namenjen predvsem tistim mladim ljudem, ki se v bodoče želijo vključiti v vrste ZK in postati družbeno politični delavci.

V naslednjem letu bomo organizirali še dva celodnevna seminarja za vse mlade komuniste v naši občini. Na teh seminarjih bomo predvsem obravnavali temi »O gospodarskem položaju naše države« (sklepi I. konference ZK ki je bila v Beogradu) in »O mednarodnih odnosih«.

Naš program mislimo bolj razširiti na osnovne organizacije v naši občini. Mislimo, da bi večje osnovne organizacije v sodelovanju mladinskih organizacij lahko ustanovile mladinske aktivne ZK.

Menim, da bi predvsem tovarniška konferenca ZK pri železarni Jesenice lahko organizirala svoj aktiv mladih. Saj je v Železarni zaposlenih kar 1800 mladih ljudi.

Mladinski aktiv ZK ima tudi stalno povezavo z občinsko konferenco mladine. Tako bo in je že do sedaj tudi mladinska organizacija pri tem delu odigrala svojo vlogo. Zavedati se moramo da je mladinska organizacija osnova iz katerega moramo črpati mlad kader za ZK in ostale družbenopolitične organizacije.

Če bomo ta program, katerega smo sprejeli že ob ustanovitvi našega aktivna, kontinuirano nadaljevali, sem prepričan, da se bo sicer v daljšem obdobju kadrovska struktura v naših vrstah začela spreminjati.

Moramo priti do takega rezultata, da bo poprečna starost članstva v ZK od 35 do 40 let in ne tako kot je sedaj.

Jože Vindišar

Ansambel Deliali in Crystali — ČSSR v Delavskem domu na Javorniku

Zveza kulturno prosvetnih organizacij občine Jesenice, v okviru svojega koncertnega programa organizira v PONEDELJEK, 21. DECEMBRA OB 17. URI IN OB 19.30 V DELAVSKEM DOMU NA JAVORNIKU

Koncert ljubljanskega ansambla Deliali in ansambla iz Češkoslovaške Crystali

V ansamblu DELIALI nastopajo pevci: Eva SRŠEN, Jernej JUNG in miss STOPA 70 Majda JAZBEC. V ansamblu CRYSTALI so vsi instrumentalisti tudi pevci.

Oba ansambla sta ljubiteljem tovrstne glasbe poznana iz televizijskih ekranov in radijskih oddaj.

Vstopnice lahko rezervirate v gledališču Tone Čufar — drž. telefon 82-200, ali jih dobite dve uri pred koncertom v blagajni delavskega doma na Javorniku.

Prišli, tvegali, zmagali!

Z gornjim naslovom je povedano malone vse, kar se je zgodilo na radijski oddaji »Spoznavajmo svet in domovino« preteklo soboto. Kot je znano, se je tega tekmovanja udeležila tudi ekipa TK ZMS Železarne, ki je presemetljivo osvojila prvo mesto in s tem tudi vstop v finalni del tekmovanja, kjer bodo preizkušali svoje znanje z že znanimi ekipami, ki so si vstop v finale priborile že na prejšnjih oddajah.

Po izredno slabem začetku, ki je verjetno vzel upanje na boljšo uvrstitev ekipe Železarne še tako vnetemu navijaču, je prišlo do velikega preobrata, ko so naši tekmovalci tvegali vse in — dobili. Tega sigurno ni nihče pričakoval, še najmanj pa tekmeči, ki niso mogli skriti presenečenja in razočaranja. Naši tekmovalci so imeli v začetku precej treme, kar se je tudi krepko poznalo na številu do tedaj osvojenih točk, res pa je, da jim je v nadaljevanju oddaje sreča krepko stala ob strani. Rezultat tega je bilo prvo mesto in s tem tudi odprte možnosti za nadaljnja tekmovanja, na katerih pa se bodo morali še bolj potruditi, saj morajo tudi dokazati, da kljub vsemu nekaj vedo in da bodo trd oreh vsakemu nasprotniku. Tekmovalci sami to obljubljajo, ostali pa, ki bodo tekmovanja spremljali, pa naj jim še naprej zaupajo in jih bodrijo.

Omeniti velja tudi to, da so mladi železarji z osvojenim prvim mestom dobili lepo knjigo, ki jo je mladinski aktiv Gorje namenil najboljši ekipi. Ekipi veljajo čestitke in za naprej še mnogo sreče v tekmovanju.

E. Z.

Železarski globus

AVSTRIJA — Avstrijska železarna VÖEST, ki ima v svojem sklopu tudi obrat za izdelavo jeklarske opreme, je dobavila železarski družbi v ZDA National Steel Co. dva kisikova konvertorja z možnostjo 300 ton vsak. Skupno je to podjetje dobavilo do zdaj že osem tako velikih konvertorjev, ki spadajo med največje na svetu. Šest v železarni ZDA in dva v italijansko železarno Taranto.

KANADA — Kanadska rudarska družba Iron Ore Co. of Canada bo zgradila v bližini Quebeca veliko napravo za proizvodnjo peletov. Njena letna zmogljivost bo 6 milijonov ton. V ta namen bo investirala skupno 130 milijonov dolarjev.

Sestanki delovnih skupin

SAMOTARNA — KRMELJ — MLINI — Na sestanku 20. novembra niso imeli pripomb k osnutku pravilnika o odgovornosti delavcev na delu ZPSŽ. V razpravi je bila tudi proizvodna problematika. Ugotavljajo, da delavci zaposleni pri posameznih strojih premalo pazijo. Delavci menijo, da je vzrok za visoko preseganje norm v mlinih, pomanjkanje delovne sile. Mnenja so, da bi morali pisati ure za manjkajoče delavce. Tako bi delo na več strojih zaradi pomanjkanja delavcev ne vplivalo v tolikšni meri na preseganje norme.

ELEKTROJEKLARNA — LEGAT — PEČI — Na sestanku 10. decembra je obratovodja elektrojeklarne člane delovne skupine seznanil s planskimi ralogami za prihodnje leto. Za izpolnitev plana bodo potrebni čimvečji napor in prizadevanja slehernega posameznika. Obrazložil je tudi nekatere podrobnosti, ki jih vsebuje srednjeročni načrt naše tovarne. Člani delovne skupine so bili seznanjeni z izboljšavami, ki jih bodo uveljavili z nabavo vlagalnega stroja, ureditvijo boksov za ferolegure, ureditvijo livne jame, vzdrževanjem in pravo vložka. Le ob boljših delovnih pogojih bodo lahko dosegli pričakovane rezultate.

PLAVŽ — KOZELJ — PEČI — Sestanek so imeli 10. decembra.

Glede varstva pri delu menijo, da so potrebni ostrejši ukrepi, predvsem zaradi uporabe zaščitnih sredstev. Razpravljali so še o povečanju urnih postavk prvim topilcem, žerjavovodjem in čistilcem. Prvi topilci smatrajo, da je osebni dohodek pečnih delavcev zelo slab in ga je potrebno popraviti na vseh delovnih mestih. Tako bi ublažili fluktuacijo in bi odpadlo precejšnje breme, ki ga imajo prvi topilci in je od njih v veliki meri odvisno, da delo normalno poteka. Želijo tudi odgovor na že večkrat postavljena vprašanja glede popravila garderob, higienskih prostorov. Vprašujejo tudi kako je s pitno vodo, ki so jo ob zadnjem remontu odstranili.

HVŽ — URSIČ — ŽARILNICA — Na sestanku 4. decembra so razpravljali o osnutku pravilnika o odgovornosti delavcev na delovnem mestu v ZPSŽ v naši tovarni. Pripomb k osnutku na pravilnik niso imeli. Člani delovne skupine so imeli pripombe glede osebnih dohodkov in vprašujejo, če bodo leti večji z ozirom na večje cene. Sodelavec Hrovat, kurjač generatorjev, je imel pripom-

bo zaradi prenizkih postavk. Imajo četrto skupino in zaradi nevarnega ter odgovornega dela s plinom predlagajo, da bi jim odobrili vsaj peto skupino. Delavci vse premalo upoštevajo sestanke delovnih skupin in menijo, da tudi to ne pomaga. Vodja delovne skupine je opozoril na boljše medsebojne sodelovanje delavcev zaposlenih pri zvonastih pečeh. Člani delovne skupine so imeli pripombe tudi k organizaciji dela v hladni valjarni, da bi jim pripravili dovolj vložka za peči.

VALJARNA BELA — NOČ — OBLIKOVALNICA PROFILOV — Vodja delovne skupine je na sestanku 8. decembra poročal o proizvodnih uspehih za november ter o planu za december. Tako poročilo kot plan za december so člani delovne skupine sprejeli brez pripomb. Tudi o srednjeročnem razvojnem programu slovenskih železarn in naše tovarne je poročal vodja delovne skupine. Njegovo poročilo je vsebovalo poleg kratkega uvoda še odnos vroče predelave in finalizacije, nadalje obseg proizvodnje tako skupne in blagovne, asortiment, realizacijo ter program predvidenih investicij in zato potrebna finančna sredstva. Obravnaval je tudi zaposlenost, ekonomiko, probleme s področja kreditiranja, posojila, lastna sredstva in končni presežek — dohodek. Postavljeno je bilo več vprašanj, ki so se nanašala na možnost realizacije investicij, na nadaljnjo predelavo naših izdelkov v javniški obrati, kakor tudi na vpliv investicij družbenega in osebnega standarda zaposlenih. Še posebej so se zanimali za gradnjo hladne valjarne. Sprejet je bil sklep, da se srednjeročni program sprejme ter da ga je treba odločno in do kraja izpeljati v predvidenem roku.

TKR — URBANEC — TEHNOLOŠKI LABORATORIJ — Vodja delovne skupine je na sestanku 3. decembra predlagal dve točki dnevnega reda. Razpravljali so o osnutku pravilnika o odgovornosti delavcev pri delu v ZPSŽ ter o planu za leto 1971 in perspektivnem planu do leta 1975. Pravilnik so pregledali skupaj in poudarili zlasti člen, ki predvideva lažje kazni. Ugotavlja namreč, da se vedno ne ravna po določilih pravilnika in so uporabljena samo oprostila ter opomini s strani vodilnega kadra. Analitiki niso imeli bistvenih pripomb, s katerimi bi vplivali na morebitno dopolnitev pravilnika. Vodja delovne skupine je posredoval nekaj podatkov o planu in spremembah v podjetju za prihodnje leto na osnovi sestavka, ki ga

je napisal glavni direktor ZPSŽ za naš časopis Železar.

STROJNO VZDRŽEVANJE — KOBLAR — ŽERJAVNI ODDELEK — Sestanek so imeli 3. decembra. Člani delovne skupine so prejeli odgovor na postavljena vprašanja na prejšnjem sestanku. Nato so izvolili delegata, ki se bodo udeležili občnega zbora. Člani delovne skupine tudi ne smatrajo, da bi zastoji žerjavov lahko vsaj bistveno vplivali na proizvodnjo, saj vseh zastojev ni niti 3 %. Res pa je, da nekatera vprašanja investicijskega vzdrževanja niso rešena. To velja tudi za rezervne dele, na kar pa težko vplivajo. Imeli so več vprašanj. Zanimalo jih je, kdaj bo v martinarni urejena šaržirnica. Vprašujejo zakaj ne ojačajo žerjavne proge v starem železu. Obenem so predlagali ojačanje zakladalnih strojev. Postavljeno je bilo tudi vprašanje vrednotenja dela vzdrževalcev, ki ne bi smelo biti na poprečju obratov v katerih so zaposleni, pač pa naj bi jim odobrili vsaj 1,25 poprečja. Vprašujejo tudi, zakaj se ne izvršuje premiranje vseh vzdrževalcev in obstajajo v enem obratu dvojna merila. Znano je tudi, da imajo v proizvodnji premije tudi za razne malenkosti.

STROJNO VZDRŽEVANJE — POGAČAR — MONTAŽA — Na sestanku delovne skupine 2. decembra, so najprej izvolili delegate za občni zbor sindikata. V nadaljevanju sestanka je tovariš Pogačar govoril o perspektivi Železarne v okviru podjetja Slovenske železarne. Kolektiv ugotavlja, da se je pri vodstvu Železarne bistveno spremenila miselnost kar zadeva proizvodni program. V celoti podpirajo razvojni program, ki teži k finalizaciji proizvodnje in povečanju končnih finalnih izdelkov za prodajo. Ob koncu sestanka je bilo postavljeno še vprašanje kako je s paro ker jo v zadnjem času primanjkuje. Čimprej je treba rešiti tudi vprašanje tople vode za umivanje.

JAVORNIK I — ZUPAN — ADJUSTAŽA — Sestanek so imeli 5. decembra in razpravljali o normah za november. O tej problematiki so na sestanku razpravljali sodelavci: Burnik, Zupančič, Kolenc in Zvan, nato pa so sprejeli naslednja stališča: Kolikor material ne ustreza in je izpod normale, je treba pisati vezačem po odločitvi asistenta in sicer v režiji. Kasneje je komisija za delovne odnose vnesla spremembo tako, da je treba upoštevati vse v normi, nakar komisija ob upravičenosti vnese popravke. V novembru je bilo stališče komisije ponovno spremenjeno in so vezači plačani po opravljeni storitvi. Če je določen maksimum, potem naj bo tudi minimum. Kdor je delal samo verigo je zaradi nenormalne površine moral delati več, zaslužil pa je znatno manj. Delovna skupina zahteva, da komisija za delovne odnose do teh sodelavcev zavzame bolj realna stališča.

Samoupravní organi v preteklem tednu

31. seja odbora za dohodek in nagrajevanje

Na 31. seji odbora za dohodek in nagrajevanje, ki je bila v sredo, 9/12-1970 so obravnavali oblikovanje osebnega dohodka v novembru in reševali tekoče probleme.

Oblikovana masa za november je bila v skladu z doseženo realizacijo in dohodkom, zato so sklenili, da se v celoti izplača. V zvezi z usklajevanjem osebnega dohodka med obrati so odobrili obratom, ki zaradi objektivnega razloga niso dosegli potrebnega nivo, določeno dotacijo, nekaterim obratom, ki pa so presegli gornjo mejo, pa so naročili, da višek odvedejo v obvezno rezervo.

Ko so pregledali sklepe prejšnje seje, so ugotovili, da so sklepi realizirani in sklenili, da bodo na osnovi sprejetega finančnega plana, na posebni seji še ta mesec

obravnavali problematiko in principe nagrajevanja v naslednjem letu. Sprejeli so analizo finančnega rezultata za oktober in informacijo o gibanju stroškov. Ugotovili so, da so izplačani osebni dohodki v mejah in skladni z doseženim dohodkom.

V nadaljevanju seje so obravnavali zahtevano poročilo službe za nagrajevanje o delitvi osebnih dohodkov na nivoju osmih delovnih enot. Na podlagi tega poročila niso mogli sprejeti nekaterih konkretnih sklepov so pa naročili službi, da na podlagi finančnega plana za 1971. leto ter na podlagi razpoložljive

mase za osebne dohodke, pripravijo konkretne predloge za eventualne popravke cenikov. Zbrati morajo tudi vse ukrepe in vsa stališča, ki jih je odbor v letošnjem letu uporabljal pri usklajevanju osebnih dohodkov med po-

sameznimi obrati. Delno so pregledali poročilo predsednika komisije za kategorizacijo delovnih mest. Ker so menili, da je poročilo zajelo vrsto problemov s področja nagrajevanja so naročili, da se poročilo razmnoži in dostavi vsem članom in vsem direktorjem sektorjev in da bo tudi to poročilo predmet razprave na posebni seji v decembru, ko bodo obravnavali problematiko nagrajevanja v naslednjem letu. Sklepi in stališča te posebne seje bodo pokazal za nadaljnje

razgovore in akcije. Pred seboj so imeli še zahtevo o popravku cenika za valjarno 1300 in RTA, vendar so to odložili na posebno sejo, ko bodo ta vprašanja bolj temeljito obravnavali.

Strinjali so se s predlogom, da komisija za kategorizacijo delovnih mest izvede prevrednotenje nižjih kategorij tako, da se bolj upošteva težina dela. Naročili so še, da je treba do posebne seje razčistiti katera plačila se štejejo v statistični prikaz poprečnega osebnega dohodka.

Smrtna nesreča v martinarni

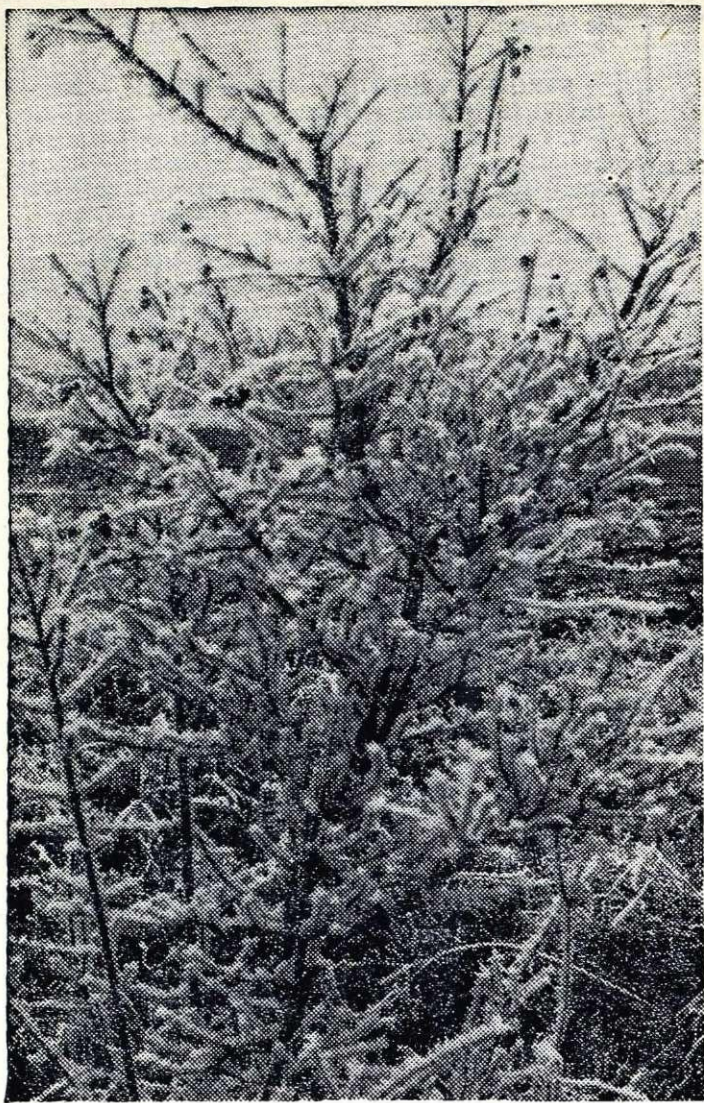
Skoraj prepričani smo bili, da se bo letošnje leto izteklo brez smrtnih poškodb. To bi bil po vsej verjetnosti tudi prvi primer v zgodovini tovarne, da v koledarskem letu ne bi imeli smrtno poškodovanega sodelavca. Žal se to ni uresničilo.

V soboto, 12. decembra se je na dopoldanski izmeni v martinarni ob 12.30 smrtno poškodoval sodelavec Dje-

mal Čatak, 53. V naši tovarni je bil pokojni Čatak zaposlen 14 let, v zadnjih treh letih pa v martinarni kot čistilec preboda na VI. SM peči. Usodnega dne je bil tov. Čatak zaposlen pri menjavi žlindrin banj. Nameraval je zapeti žlindrino banjo z žerjavno verigo, vendar je pri tem z roko pritisnil ob rob banje in povzročil prevaganje labilno postavljene banje. Ta

se je nagnila in sodelavca Čataka pritisnila ob sosednjo banjo, Čatak je dobil tako hude poškodbe, da je med prevozom v bolnišnico umrl.

Pokojni Djemal Čatak je bil zelo priden in vesten delavec. Zaradi svoje mirnosti in vestnosti je bil med sodelavci zelo priljubljen. V sredo popoldan so ga pokopali na pokopališču v Bosanski Gradiški.

Na milijone kristalov je izoblikovala megla

Iz skupščine občine Jesenice

Bolnico na Jesenicah bolje opremiti in verificirati!

V ponedeljek, 14. decembra popoldne je bila 15. skupna seja obeh zborov Skupščine občine Jesenice, na kateri so v prvi točki dnevnega reda razpravljali o položaju in vlogi splošne bolnice Jesenice. Razprava na seji skupščine je bila po besedah poročevalca dipl. iur. Slavka Osredkarja samo nadaljevanje razprav v okviru katerih želijo urediti ta vprašanja v naši republiki.

V priloženem materialu je nakazanih vrsto problemov in težav, ki kažejo na to, da jeseniška bolnica potrebuje širše družbene pomoči. Splošna bolnica na Jesenicah je bila zgrajena pred 22 leti z zmogljivostjo 120 do 160 postelj, medtem ko je danes v stavbi kar 290 postelj. Z dosedanjimi preureditvami niso mogli v celoti urediti vse prostore, tako da je trenutno najbolj nujna ureditev kuhinje. Na bolnico Jesenice gravitira približno 100 tisoč prebivalcev Gorenjske, letno pa sprejmejo od 9 do 10 tisoč bolnikov na hospitalno zdravljenje, pri čemer je izkoriščenost postelj blizu 100 odstotna. Iz še osta-

lih podatkov je razvidno da so kadri najbolj obremenjeni prav v bolnici Jesenice ter zdravstvenem domu Jesenice, pri čemer so tudi povprečni osebni dohodki v bolnici na Jesenicah najnižji. Podatki kažejo, da je osebni dohodek v gorenjskih bolnišnicah na splošno nižji kot sicer v Sloveniji (v jeseniški bolnišnici za 15 %), da je osebni dohodek v jeseniški bolnišnici za 9 % nižji od povprečnega v občinskem gospodarstvu, da je osebni dohodek v jeseniški bolnišnici kar za 19 % nižji, kot je povprečni osebni dohodek v zdravstvenih domovih Slovenije, ter da so osebni dohodki v gorenjskih zdravstvenih domovih celo nad

slovenskim povprečjem. To pa je po besedah predstavnikov bolnice na Jesenicah, ki so prisostvovali ponedeljkovi seji tudi glavni vzrok, da so številni strokovnjaki v preteklih letih odšli z Jesenic ter da bolnici trenutno primanjkuje kar 26 delavcev, od tega 5 specialistov. Končno moramo še omeniti, da je iztrošenost naprav in aparatur zelo velika, ter da zaradi pomanjkanja denarja za svoje delo ne morejo kupiti in uporabljati sodobnejših pripomočkov.

V živahni razpravi so navzoči ugotavljali, podobno kot so to ugotovili tudi na seji sveta gorenjskih občin septembra v Škofji Loki, da je jeseniška bolnišnica Gorenjski še vedno potrebna, da jo je potrebno zato bolje opremiti in tako zagotoviti možnosti za verifikacijo. Potrebna je tudi zaradi vse večjega turizma in pa prometa na

tem da Slo
v zvezni
Na seji bi
bo konča
možno kaj
meniti te r
ko pa o p
bilo tre dol
niti tu o sc
dolžnost ra
saj bolnica
potrebne bi
sosednji obči

V nadalje
ščine občine
ljali o kater
zadevali. Najj
nekateri spre
o urbanističn
banističnem r
Zirovnici od
se je d sede
banističnem r
nižjo upanis
tacija. In pa
ročju veče
gradnji, tu i
celo netera
je bilo eba
stični nrt, l
tako obnova
vsemi vorec
nimi nava
je bila, pr
tudi željav
kateri se št
niki iz rovní
strinjali pre
tom. Uanis
področju Vrbe
ziv, ure nas
rovnic. Selc
Breznic. Dos
Rodine, rba
Nasleda t
reda je i pr

Več pozornosti ostarelim občanom potrebnih družbene pomoči

V naši zadnji številki smo s kratkim sestavkom poročali o redni seji predsedstva občinske konference SZDL Jesenice, ki jo je preteklo sredo, 9. decembra sklical predsednik Berti Brun. Danes povzemamo osnovne misli iz poročila načelnika oddelka za družbene službe pri SOB Jesenice Pavla Dolarja in razprave o stanju in ukrepih za ostarele občane potrebnih družbene skrbi, ki je bila osrednja točka dnevnega reda seje.

Načelnik Dolar je uvodoma poudaril, da je skladno s programom varstva ostarelega prebivalstva, svet za zdravstvo, socialno varstvo, varstvo družine in varstvo invalidov ter borcev NOV pri skupščini občine Jesenice, v tem letu načel dejavnost za pomoč tistim občanom, ki so zaradi starosti zašli v težave. Podatki namreč kažejo, da v Sloveniji število ostarelih oseb hitro narašča in da je med njimi mnogo takih, ki kljub starosti in boleznim pogosto živijo popolnoma sami, ker so brez svojcev, ki bi zanje skrbeli, ali zaradi različnih vzrokov ne živijo skupaj. Tako so nekateri popolnoma prepuščeni samemu sebi in ob boleznih ali drugih težavah niso deležni potrebne pomoči.

Služba socialnega varstva v občini je po predhodnem posvetu s predstavniki krajevnih skupnosti, Rdečega križa, patronažne službe, društva upokojencev in socialnega zavoda dr. Franceta Berglja evidentirala ostarele osebe, ki so po mnenju krajevnih skupnosti in RK potrebne

družbene pomoči ter s pomočjo anketiranih na domovih zbrala potrebne podatke. Na podlagi zbranih in obdelanih podatkov ankete so ugotovili, da je na območju občine Jesenice 62 ostarelih oseb, ki so potrebni družbene pomoči, seveda to število ne predstavlja vseh ostarelih prebivalcev v občini, ampak samo tiste, ki so v stiski in potrebujejo pomoč družbe.

Največ med njimi je žensk — 85,5 %, moških 10,3 %, ostalo, to je 4,2 % pa je primerov, kjer živita še oba zakonca skupaj. Največ teh oseb je v krajevni skupnosti Javornik (12) in Kranjska gora (11). Kar 50 oseb je starih nad 65 let, od skupnega števila pa je 33 ovdovelih oseb, 21 samskih, pet poročenih in tri razvezane osebe.

Po podatkih ankete živi 46 oseb popolnoma samih, sedem jih živi v skupnosti s sorodniki, tri skupaj z otroki, dve osebi pa v tuji družini. Le dve osebi živita osamljeno daleč od drugih ljudi, vsi ostali pa v neposredni bližini soseske. Od skupnega

števila se 48 oseb preživlja s pokojnino, ki je skoraj v vseh primerih nizka, izjeme so le borčevske pokojnine, devet oseb prejema socialno podporo, šest pa je takih, ki jih v celoti preživljajo druge osebe. Le ena oseba nima pravice do zdravstvenega varstva. V zdravstvenem pogledu pa se 14 oseb počuti zdravih in doma še vsa dela opravljajo same, 41 oseb je bolnih, nekatere od teh so stalno, druge pa občasno pod zdravniško kontrolo. Ostalih sedem oseb pa je težje bolnih in so delno ali popolnoma nepremični.

Večina anketirancev (46) ima dobro stanovanje, deset oseb ima slabo stanovanje (mrzlo, vlažno, s pomanjkljivimi pritliklinami), šest oseb pa živi v neustreznih stanovanjih.

Na osnovi zbranih podatkov je pristojna služba ugotovila, katere osebe potrebujejo družbeno pomoč in kakšna oblika pomoči jim je potrebna. Na podlagi teh ugotovitev je bilo že izplačanih 13 enkratnih in dve začasni denarni pomoči, zdravstveno varstvo je bilo urejeno za eno osebo, v enem primeru je bilo zagotovljeno zdravljenje na domu, v enem pa nega na domu. Razen tega je za dve osebi zagotovljeno zavodsko varstvo, v treh primerih je bil urejen nakup kurjave, dve

osebi sta prejeli pomoč v obleki in obutvi, opravljeno pa je bilo več različnih razgovorov glede pomoči ostarelim. Načelnik Dolar je v zvezi s temi prizadevanji pohvalil šolo za zdravstvene delavce z Jesenic, ki je v svoj učni program uvedla nego bolnika na domu. Učenke te šole z veliko zavestjo, potrpljenjem in toplino opravljajo to delo na domovih. Iz tega naj bi se postopno razvila posebna dejavnost zdravstvenega doma, kajti doma je nega ne samo cenejša, temveč za bolne, ostarele ljudi tudi toplejša.

Poročevalec je ob koncu naglasil, da je obravnavano vprašanje zelo pomembno, široko in občutljivo ter ga je brez širšega javnega mnenja težko reševati. Naloga SZDL in krajevnih skupnosti je v tem, da ustvarjajo ustrezno razpoloženje in pripravljenost med občani za pomoč in pozornost ostarelim občanom, da soobčani te probleme spremljajo in jih signalizirajo svojim organizacijam ali ustreznim službam. Morda bi z združevanjem denarnega prispevka delovnih organizacij socialnega zavarovanja, proračuna občine pa tudi eventualnega prispevka samih občanov, lahko naredili zanelek posebne službe pri zdravstvenem domu, ki bi skrbela za ostarele in pomoči potrebne občane, je zaključil svoje poročilo načelnik Pavle Dolar.

V razpravi je bilo večkrat poudarjeno, da bo skrb za ostarele in družbene pomoči

potrebne občane, morala biti stalno prisotna v krajevnih skupnostih in krajevnih organizacijah SZDL, ki so tem problemom najbližji. Razvijanje humanitarnih in solidarnostnih odnosov je ena pomembnih nalog Socialistične zveze delovnih ljudi, ker to vprašanje ne zajema samo zdravstveno in socialno ogroženih občanov, ampak vseh ostarelih občanov. Mnogokrat je potrebno samo malo tople pozornosti. Pri tem pa veliko delo lahko opravijo delovne organizacije oziroma njihovi sindikati, kjer so bili ti občani pred upokojitvijo zaposleni. Z raznimi priložnostnimi obiski (1. maj, občinski praznik, 29. november, novo leto, dan borca, dan žena itd.), ali vabili na razna srečanja, kar nekatere sindikalne organizacije že delajo, bo potrebno upokojencem, ki so precej svojega dela pustili v podjetjih, posvečati večjo pozornost. Naglašeno pa je bilo tudi, da bo organizacija morala tako prizadevanja stalno spremljati in spodbujati.

Za usklajevanje teh prizadevanj in zaradi stalne prisotnosti pri teh vprašanjih, je predsedstvo imenovalo poseben koordinacijski odbor, ki ga bo vodila članica predsedstva Ivanka Torkar, v njem pa bodo še predstavniki občinskega odbora RK, občinskega odbora ZZB NOV, društva upokojencev, zdravstvene službe in referentka pri SOB Jesenice.

V nadaljevanju seje so govorili še o pripravi na sklic

seje občne
seji bodobra
SZDL das, d
vseljudski odp
o priprav na
v SZDL a to
ce so npre
razpravo de
krajevnih skup
gradivo, ljub
cija, ki vodi
na teh našar
dela, se zrel
bo seja konfe
vprašanje po n

Na seji pr
informira član
za izdela
programa zve
prave pakajo
vrstnem du
sestankih polit
v krajevni sku
že vršijo bod
vse potre, k
občani. Le t
službe pri SOB
ustrezen kur
do obravnav
skupnosti speci
nizacije z
preden bda o
vorila ob zbe
občine Jenice

Ob kon se
še o programu
ference SOL ir
bo potreba zas
da bodo ob
računa rejeli
vsoto v viš 14
ker s sešjim
preobčutni za
mnogo mji r
nami pa ob
ference zema
razsežnost

in de Slovenije in s tem zvezi tudi vse več nesreč. a se je bilo še rečeno, da o kot kaže po letu 1973 ožno kaj več sredstev nameniti te namene, prav ta o pa o poudarili, da bi lo tre dokončno se pome- iti tuda soustanovitelskih olžnos, radovljiške občine, ij bolica Jesenice krije potrebe rebivalcev omenjene sednjobčine.

V načrtovanju seje skup- ine oline pa so razprav- ali o naterih urbanističnih devah. Najprej so potrdili katere spremembe odloka urbanističnem redu in ur- nističnem načrtu. Področje rovnico od Most do Rodin je dosedaj urejalo z ur- nističnem redom, to je naj- žjo urbanistično dokumen- cijo. K pa je na tem pod- čju vsa več potreb po novo- adnji, tu naj bi nastala lo nečera nova naselja, bilo eba izdelati urbani- čni nat, ki področje kot ko obnavlja v celoti z emi vzorednimi komun- mi napravami. V tej zvezi bila prejšnjem tednu di že avna razprava, na teri so se številni predst- ci iz žovniškega področja injali predvidenim načr- n. Urbanistični načrt za dročje Vrbe, kot ima na- , urej naselja Moste, Zi- vnica, Selo, Zabreznica, eznica Doslovce, Smokuč, dine, bba in Breg. Nasleda točka dnevnega la je predlog odloka o

e občške skupščine. Na i bodobnavnavali naloge DL das, delo odborov za ljudsk odpor in govorili oripravn na razpis volitev IZDL. a to sejo konferen- so mprej predvidevali pravo delu in nalogah jvniškuspnosti, ker pa divo, ljub temu, da sek- a, ki ji vodi inž. Miro Noč, teh vpašnjih intenzivno a, še nuzelo za razpravo, seja conference o tem ašanju po novem letu.

la seje predsednik Brun rmirarčane o pripravah izdelko srednjeročnega gramazvoja občine. Pri- ve pokajo v obratnem tmem du kot doslej. Na tankih političnih aktivov rajevni skupnostih, ki se vsrjio bodo evidencialni potre, ki jih izražajo ani. Le bodo pristojne ibe prSOB oblikovale v rezen dokument, ki ga bo- obravnavale še krajevne pnosti specializirane orga- cijje zbori občanov, den bca o njem sprego- ila ob zboru skupščine ine Jemice.

b kon seje so govorili o proraunu občinske kon- nce SZL in poudarili, da potrebo zastaviti vse sile, bodo občinskega pro- ma rejeli predvideno o v višini 142.000 dinarjev, s sednjim proračunom občutno zaostajajo za ogo mo razvitimi obči- ni pa ti obseg dela kon- nce zema vedno večje ežnost

programu in sofinanciranju geodetskih del za obdobje od leta 1970 do 1975. Republiška geodetska uprava je po zakonu dolžna urediti nekatera najvažnejša geodetska dela, program del v občini pa je usklajen z republiškim programom. Odborniki so se strinjali, da naj bi v naslednjih petih letih izdelali osnovno državno karto, geodetske načrte v merilu 1:1000 in 1:500, izdelali zbirni kataster komunalnih naprav ter obnovili zemljiški kataster, za kar naj bi iz proračuna občine v petih letih namenili skupno 960.000 novih dinarjev. Na seji je bilo še poudarjeno, da je taka dokumentacija potrebna kot osnova za vso nadaljno urbanistično dokumentacijo.

Nekaj pojasnil je bilo treba dati tudi v zvezi z vodovodno napeljavo od cevovoda Završnica do igrišča Golf. Zavod za pospeševanje turizma na Bledu se je že pred časom odločil, da obnovi nekdanji golf igrišče pri Lescah, za vzdrževanje travnatih površin pa je potrebno imeti večje količine vode. Po načrtih naj bi napeljali cevovod od cevovoda Završnica in ne od vodovoda pitne vode, kot nekateri občani mislijo. Novi cevovod bo potekal prek zemljišč 43 lastnikov, pri čemer je 40 lastnikov privolilo v prekop. Zaradi treh lastnikov: Marije Zupan z Brega, Frančiške Koselj s Potok in Pavle Noč iz Žirovnice pa so morali objekt razglasiti za splošni interes, za čas gradnje pa zemljišča omenjenih treh lastnikov razlastiti. Dela bi bila že opravljena, če ne bi bilo omenjenih težav. Izvajalci tudi obljubljajo, da bodo zemljišče uredili v prejšnjem stanju.

V dodatni točki dnevnega reda so odborniki potrdili še izdajo garancijskih izjav za najetje kredita za gradnjo vzgojno varstvene ustanove na Plavžu. Omenjena ustanova po velikosti ne ustreza, saj je v stavbi z zmogljivostjo 40 otrok v varstvu kar 116 otrok. Iz analize otroškega varstva pa je celo razvidno, da se želi vključiti v varstvo 176 predšolskih otrok, to pa je bilo odločilno za novo gradnjo. Sedanja stavba bo povezana z novo in preureje- na v servisno dejavnost. V novi stavbi bo predvidoma 8 igralnic, dva prostora pa sta predvidena za varstvo dojenčkov. Gradnja bo veljala predvidoma 2.992.000 din, od katerih ima temeljna skupnost otroškega varstva Jese- nice lastnih sredstev 1.202.000 dinarjev, 700.000 dinarjev kredita je odobrila Gorenjska kreditna banka Kranj, 1.090 tisoč pa bo kredit Ljubljanske banke iz sredstev republiške skupnosti otroškega varstva. Odborniki so se strinjali s takim pojasnilom. Na koncu seje so opravili še nekate- ra imenovanja. Za ravnatelja osnovne šole Žirovnica je bil ponovno imenovan Marjan Jemec, za vršilca dolžnosti ravnatelja Gimnazije Jesenice pa je bil po odhodu Jožeta Šifrerja na novo službeno dolžnost imenovan prof. Bratko Škrlič.

Pokimala mi je od vrat in me še enkrat pogledala z željo v očeh, naj ji oprostim, ker ne more ravnati drugače. Nato je neskončno počasi odprla vrata, me še neprestano gledala, potem pa je z nekoliko težkimi, a krepkimi koraki stopila v spalnico, kakor da je našla zavetje pred menoj.

Z mnogimi vljudnimi besedami sem se naslednji dan preselil v hotel, čez teden dni potem sem pa odpotoval, ne da bi se s Klementom do kraja pogovorila. Od Stojane sem se ločil na kolodvoru, zakaj prišla me je spremit, a mož je bil zadržan. Roke so se ji tresle, ko mi jih je podala, vendar so bile njene besede tako pogumno prijazne. Oči so ji sijale tako milo, da bi bil morda napravil pred ljudmi kako neumnost, ko ne bi bil vlak odpeljal.

Zdaj se skušam prepričati, da zaradi svojih etičnih vezi Stojana ni mogla biti moja. Obljubil sem ji, da ne bom mislil nanjo, a vrag je z žensko, ki je nisi imel: ne moreš je pozabiti.

STOJANA MARIANOVIČ, POROČENA GLADNIK: Po dveh letih, ko sem mislila, da je za vselej uplahnila velika ljubezen do moža in da so ostale moj delež le vsakdanje nevšečnosti zakona s precej ljubosumnim in dokaj trdoglavim Klementom, sem začutila, da moram pravično oceniti in ljubiti tudi druge moške, kar se zaljubljeni ženski ne posreči vselej.

Klementa Gladnika sem spoznala srečno uro, ko mi je duša razklepala roke, da bi objela karkoli, morda zvoke godbe, ki je igrala na plesu, v mojem rojstnem mestu, ali lahak vonj po pudru in dišavah, ki je ves večer preveval plesno dvorano. Takrat je bil uradnik monopola. Brez zadrege, celo z neko objestno kretnjo se mi je predstavil in me povabil, naj zaplešem z njim. Sredi valčka pa se mi je sklonil k ušesu:

»Poljubil bi vas,« je dejal, »pa se bojim, da tega pozneje ne bi mogel pozabiti.«

»Preveč ste predrzni,« sem mu rekla.

»Spričo lepote človek mora biti pogumen. Boja- zljivcu se odmika!«

Molčala sem. Po običaju bi morala biti huda, povedati bi morala mami, da bi odšli domov, ker se neznan moški nedostojno vede do mene, a še pomislila nisem na vse to. Nič ne vem več, kaj sem govorila in kako sem ga pogledala, ampak čutila sem, da me je njegova moška moč, ki se je izražala v vsakem gibu in vsaki besedi, tako prevzela, da me je zaboletelo pri srcu. Ta večer sem mnogo plesala, a vsak trenutek sem z očmi iskala Klementa in bila ponosna, ker je bil zares lep fant. Vznemirjalo me je lastno vedenje, ker nisem mogla biti tako stroga, kakor sem bila dostikrat, ko so mi govorili ljubeznive besede. Seveda tega nisem Klementu nikdar pozneje priznala, morda bi se bil postavil s tem, zakaj moški se mi tolikokrat zde podobni nadčloveku, ki stoji z eno nogo na plenu, se tolče s pestjo po prsni in se baha s svojim uspehom. Drugi dan sva imela sestanek. Hotela sem mu samo reči, da je preveč predrzen za uradnika monopola, in če misli, da bom zdaj njegova, se zelo moti. Kako bi mu mogla povedati kaj takega! Ko je stopil v drevored lip v mestnem parku, kjer sem ga čakala, sem bila tako vznemirjena, da se mi je tresla roka, ki sem mu jo dala. In ta človek me je pomiril samo s tem, da me je lahno objel čez pleča, se stisnil pod moj dežnik in mi prigo- varjal z mirnim, globokim glasom kakor majhnemu otroku.

»Toliko stvari je med nama,« je rekel. »Daj, da si jih poveva, potem bova videla, kaj bo.«

Nemara sva pričela govoriti čisto vsakdanje stvari; še tisti večer me je poljubil (zamerila bi mu bila, ko bi ne bil toliko podjeten), da me ima rad, pa ni tisto omenil. Kako sem se bala, da je najin prvi sestanek tud zadnji. Celo vrsto stvari, ki jih je vprašal, sem zamolčala. Da jih bom povedala drugič, sem rekla, in tako sva se dogovorila za nova snidenja.

Že prve dni mi je bilo jasno, da sem v tem človeku našla tisto, na kar sem čakala v svojih samotnih dekliških urah. Omamilo me je, ne za en dan, za leta. Čim bolj je bil moj, tem rajši sem ga imela; vem, da sem z nekim zanosom premagala vse zapreke, zakaj moj oče dolgo ni bil voljan, da bi ga vzel za zeta.

Po poroki sva šla v Slovenijo. Davno prej sem že poznala dokaj vrhov v Julijskih in Kamniških planinah, si predstavljala tipe planincev, ki jih je Klement srečaval po planinskih kočah, in vedela za vse strmoglave poti, ki jih je prehodil s kakim tovarišem, zakaj navdušeno je govoril o njih.

Nekoliko nemiren je bil, ker ni vedel, kako mi bo všeč ta zemlja, za katero sem včasih mislila, da zavzema v njegovem srcu več prostora kakor jaz. Pozabila sem, s kakšno besedo sem označila njegovo bistvo, a tiste dni sva prestopila sledi zadnjih pre-

graj, ki so bile med nama. Bila sva srečna, če je sreča tisti neizrekljivi opoj duš in teles, v katerem sva takrat živela. Klement je razgibal v meni čustva, ki se jih ne bi brez njega nikdar zavedala, v moji duši so zrasle rože, ki ne bi brez njega nikoli po- gnale.

Hvaležna sem bila, da me je tako rekoč oživil, in zdi se mi, da je moja zahvalo izražala vsaka moja beseda, vsak gib telesa, vse moje bistvo, kar je Klement napačno razumel in postal ljubosumen. Pomirila sem ga, pozneje pa sva se še nekajkrat sporekla zaradi stvari, ki so znak inteligenta, ne pa moža. Zakaj ta človek, ki tolikokrat razume vsak tresljaj moje duše, nima nobenega smisla za dobro glasbo, kar nesramno pa uživa ob pesmih pevačic, in mislim, da je harmonika pri njem zadnje doživljanje glasbe. Saj tudi romanov ne bere. V njem živi neka strahotna stvarnost, ki mu brani, da bi se potapiljal v te vrste življenja.

Malo preden sem spoznala Vinka Bajdo, sva se tako spoprijela, da sem ušla za nekaj tednov. Vendar sem zaradi tega precej trpela; tako samotno mi je bilo, da sem se morala vrniti prej, kakor sem nameravala. Zgubiti ga nisem hotela, a pisali so mi, da je počel marsikatero neumnost. Nisem več smela dražiti njegove moške zavesti, vrnila sem se in on je mislil, da je zmagal. Nemara je res!

Takrat sem že na kolodvoru srečala njegovega prijatelja Vinka Bajdo. Iz Klementovih besed in pisem sem ga že davno poznala, nisem pa mislila, da je tako čeden mož, da razume glasbo, se spozna na slike in prav ceni literaturo, zakaj mož mi je pripovedoval o njem samo, kako sta lazila po hribih in kaj sta počenjla po planinskih kočah.

Bil je docela drugačen kakor Klement; mož v njem se je razodeval v drugačni, nekoliko hladni obliki; vendar sem čutila, da je resničen mož, da bi se bila smejala, ko bi mi bil kdo rekel, da mi je všeč.

Tone Šifrer

4

Moža iz legije

Čez nekoliko tednov sem spoznala, da ga imam rada. Ne vem, kako je prišlo do tega, ampak neko jutro sem se jasno zavedala, da se je dotaknil tistih strun mojega srca, ki se Klementu niso nikoli ogla- sile.

Prve dni sem bila navdušena nad tem spozna- njem, pozneje sem se malo ujezila, da se je Bajda tako vtihotapil v moje misli; nenadoma je živel v meni, terjal je, da se zanimam zanj in mislim nanj.

Bržkone Bajda ni nikdar razumel, kaj pomeni, zakaj moški hočejo tolikokrat samo otipljivih doka- zov za ljubezen in so gluhi za tisto drhtenje duše, ki more človeka spreminiti in očistiti bolj kot naj- globlje kesanje. Kako sem uživala njegovo bližino, a izdati se nisem smela z nobeno kretnjo, noben stisk roke ni bil topel in če sva se kdaj slučajno dotaknila, sem vselej pazila, da sem se odmaknila, kakor bi me speklo. Še v tem sem uživala.

Lepo je bilo poslušati, kako je razlagal opere, suite, simfonije, slike, ki jih je videl po tujih me- stih, knjige, ki jih je prebral in jih ni mogel po- zabiti. Nikdar pa mi ni hotel ničesar povedati o svojem resničnem, notranjem življenju, vedno je bil dostojen, duhovit in malce odmaknjen od stvar- nega sveta. Presenetilo me je, da ima do narave čisto drugačen odnos kakor Klement, ki je gledal nanjo samo z očmi gospodarja in praktičnega člo- veka kakor na marsikaj drugega.

Mož je kmalu zapazil moje težave, nekako po- smehljivo mi je priporočal, naj se poglabim v pri- jatelja, on da se čudi kar starega. Vedela sem, da me hoče izkušati. Seveda se na tako preprosto zan- ko nisem ujela, ampak sem večkrat tako napeljala govorico, da je moral mož zagovarjati prijatelja.

Zdela se mi je, da plava po hiši nejasno čustvo nasprotovanj, neprijetno sem se počutila in prav tako menda tudi Klementovi znanci »legionarji« (smešna beseda, zaradi katere so neizmerno popili), ki so vse redkeje prihajali k nam na dom.

Saj sem imela rada te Klementove rojake. Dosti so govorili, si predstavljali, da so možje na mestu, v resnici pa sta jih lastna šibkost in okolje tako zajeli, da niso mogli nikamor. Posebno Camarja se dobro spominjam.

Občni zbori sindikalnih odborov

(Nadaljevanje s 3. str.)

nagrajevanja v letu 1971, dalj časa pa se je zadržal pri delovni skupini, njeni vlogi, ki jo ima v našem samoupravnem sistemu ter o vodju delovne skupine, ki sestanke organizira. V svoji razpravi je poudaril tudi pripadnost kolektivu, ki pa se lahko izraža na več načinov. Take možnosti so pri urejanju medsebojnih odnosov, na področju vo-

denja in samoupravljanja, lahko pa marsikaj prispeva tudi pri izboljšanju dosedanjega načina nagrajevanja. Pričeti bo treba z uveljavljanjem predloga sindikalne organizacije o podeljevanju priznanj jubilarantom dela. Na nekaterih področjih, ki so pomembna za to, da bi storili več za pripadnost kolektivu, pa tudi sindikalna organizacija lahko odločilno in učinkovito pomaga.

ŠAMOTARNA

Preteklo soboto je izvedel občni zbor tudi sindikalni odbor šamotarne. Prisotnih je bilo 58 članov sindikata, tovarniški odbor sindikata Železarnar pa je zastopal član predsedstva Mirko Zupan. Sodelavca Ostoja Paniča, ki bo predsednik sindikalnega odbora tudi v prihodnji mandatni dobi, smo naprosili, naj na kratko opiše letošnji občni zbor in nam posreduje glavne probleme, ki so bili obravnavani v poročilu in pozneje v razpravi.

Na občnem zboru je bila močno poudarjena skrb za zdravje delavcev. Prisotni so zahtevali šestmesečne zdravniške preglede in ugotovili, da letos preventivnega zdravniškega pregleda še niso imeli. Med drugim je bilo rečeno, da imamo vse premalo posluha za pridne delavce, kar se odraža še posebej pri nagrajevanju. Zelo obširno in izčrpno so razpravljali o delovni dobi s povečanjem. Dosedanji sindikalni odbor je tej problematiki posvetil veliko pozornost in se zelo prizadeval za uspešno rešitev tega problema. Sindikalni odbor je bil v stalnih stikih s tovarniškim odborom osnovne organizacije sindikata Železarnar, član predsedstva TO OO sindikata Zdravko Pogačnik pa je dvakrat govoril delavcem, zaposlenim v šamotarni, o tej problematiki. Sindikalni odbor si bo moral tudi v prihodnje prizadevati, da bodo vprašanje delovne dobe s povečanjem pozitivno rešili za delovna mesta na odpravi izdelkov, za delovodje oblikovanja in pri Pauker stiskalnici.

V šamotarni je še vedno precej takih delovnih mest, kjer je treba opraviti težko fizično delo. Z nabavo novega viličarja so fizično delo občutno ublažili. Delavcev v šamotarni močno primanjkuje, zato se zgodi, da mora delovodja v mlinih tudi sam prijeti za delo na posameznih delovnih mestih, kjer je pač potreba. Beseda je tekla tudi o vzdrževanju strojnega parka, ki je zelo dotrajan. Na voljo imajo samo dva vzdrževalca, od katerih je odvisno, kako bodo vzdrževani stroji in če bodo sposobni za obratovanje. Govorili so tudi o srednjeročnem programu, ki predvideva letno proizvodnjo 20.000 ton izdelkov. Vprašanje pa je, če bodo s strojnimi parkom, ki ga imajo trenutno na razpolago, tej nalogi tudi kos. Ostro in kritično so obravnavali nagrajevanje. So med zadnjimi v Železarni in kot pravijo, se jim osebni dohodki formirajo potom raznih dotacij in posojil.

Ob koncu občnega zbora so izvolili nov sindikalni odbor, v razpravi pa je sodeloval tudi član predsedstva TO OO Mirko Zupan.

Član predsedstva tovarniškega odbora osnovne organizacije sindikata Železarnar Mirko Zupan je v svoji raz-

pravi obravnaval nekatera vprašanja, ki so bila aktualna v minulem obdobju. Tako je na primer naša Železarna poslovno leto 1968 zaključila z izgubo, sanacijski ukrepi pa tudi niso bili najbolj prijetni. Osebni dohodki so bili limitirani, za stanovanjsko izgradnjo nismo vlagali sredstev, toda pozneje smo z nekaterimi zunanjimi in notranjimi ukrepi stanje le izboljšali. To je obdobje, ko smo zaključili rekonstrukcijo, zdaj pa je že v ospredju izgradnja nove hladne valjarne pločevine. Obdobje, ki ga obravnavamo je za nas pomembno tudi s stališča integracijskih procesov. Lani v septembru smo uspešno izpeljali referendum, zdaj pa je naša naloga, da učinkovito sodelujemo v ZPSŽ, skupaj z železarni iz Raven in Štor. Tovariš Zupan je še omenil priznanja jubilarantom dela ter govoril o oblikah in višini regresov. Delo sindikalnega odbora oziroma občni zbor v šamotarni je tovariš Zupan pozitivno ocenil ter se strinjal z razpravo v kateri je sodelovalo 11 diskutantov.

ELEKTROJEKLARNA

Tik pred zaključkom redakcije smo naprosili Zdravko Pogačnika, člana predsedstva tovarniškega odbora osnovne organizacije sindikata Železarnar, da nam je povedal nekaj več o občnem zboru sindikata v elektrojeklarni. Člani sindikata so se zbrali v soboto, 12. decembra v Gozd Martuljku. Prisotnih je bilo 51 članov sindikata, Zdravko Pogačnik, član predsedstva TOOO sindikata železarnar, obratovodja inž. Ravnik in šef DE talilnice inž. Stanko Čop.

Poročilo je prebral predsednik sindikalnega odbora tov. Jernej Petač. V njegovem poročilu je bila zelo poudarjena fluktuacija za katero je treba iskati vzrok v nezadovoljstvu zaradi nizkih osebnih dohodkov. K temu je treba dodati še težke delovne pogoje. Problemi nastajajo tudi zaradi velikega števila novincev, dve tretjini članov kolektiva pa je doma iz drugih republik. Predsednik je tudi poudaril nujnost, ki naj se izraža v večji skrbi za delavca na delovnem mestu in izven tovarne. Ugotavlja, da so delavci z boljše urejenim osebnim standardom na delovnih mestih sproščeni in nimajo osnovnih skrbi zaradi življenjskih pogojev. Zato so tudi bolj zadovoljni. Kritično je ocenil nezainteresiranost delavcev za udeležbo na sestankih in v zadnjem času tudi za udeležbo pri raznih oblikah rekreacijske dejavnosti. Ostro je obsodil pojav kraje med sodelavci iz garderobnih omaric. Predlagal je, naj pri iskanju krivcev sodelujejo vsi in menil, da je treba upoštevati najstrožje možne mere kaznovanja. Omenjeni so bili tudi problemi, ki nastajajo pri zaposlovanju invalidnih oseb, zlasti še s stališča delovnih pogojev, kakršne imajo v elektrojeklarni.

Inž. Ravnik, obratovodja elektrojeklarnar, je občnemu zboru posredoval tehnično poročilo in govoril o planskih

nalogah za prihodnje leto. V razpravi je sodelovalo več sodelavcev, ki so govorili o proizvodnih problemih, s katerimi se dnevno ukvarjajo na delovnih mestih. Pogosto je bilo omenjeno vzdrževanje naprav in s tem v zvezi tudi slab odnos vzdrževalcev, ker niso dovolj zainteresirani za hitrejšo posege, ko je treba odpraviti napake. Nekatera dela so tako površno opravljena, da morajo v kratkem času ponovno klicati vzdrževalce, da odstranijo isto okvaro. Menijo, da bi morali tudi vzdrževalce postaviti v položaj, da bodo za svoje delo tudi odgovorni. Nekateri so menili, da bi morda kazalo v elektrojeklarni obdržati prakso iz prejšnjih let, ko so imeli svojega dežurnega električarja. Priporočila so bile tudi na prevelike zahteve tehnološke predelave dela, z ozirom na predpisani program. Menili so, da v kolikor bi bila dovoljena sprememba programa bi lahko večkrat skrajšali postopek pri izdelavi šarže. Dosti pripomb je bilo na občnem zboru tudi na račun žerjavskih verig. Postavljeno je bilo vprašanje če odgovorne službe vidijo izhod za vzdržnost verig le v masivnosti členov verige. Verige so tako težke, da je delo z njimi zelo oteženo. Omenjali so še odnos službe varstva pri delu in inšpekcije za delo. Včasih so zelo dosledni, po drugi strani pa je skrb za delavca

premajhna. Precejšen del razprave so posvetili tudi transportni službi, ki posluhuje proizvodne obrate in imajo zato tudi večkrat zastoje v proizvodnji.

Inž. Čop je v razpravi poizkušal osvetliti problematiko še z druge strani. Glede predpisanih kvalitete je menil, da bo treba tudi v prihodnje gledati zlasti na tiste z višjo prodajno ceno. Kvalitete je treba izdelovati po predvidenem programu skladno z naročili kupcev. Opozoril je na dobro vzdrževanje naprav, kajti le nemotena proizvodnja zagotavlja izpolnitev danih nalog. Nakazal je tudi napore za ustvarjanje pogojev, ki naj zagotovijo tudi boljše osebne dohodke.

Tovariš Zdravko Pogačnik je v svoji razpravi govoril o samoupravljanju v Železarni, ki se razvija skladno s XV. amandmajem zvezne ustave.

Glede na pripombe o delu vzdrževalcev je tov. Pogačnik

izrazil željo, da bi v tem pogledu moralo priti do tesnejšega sodelovanja med proizvodnimi in vzdrževalnimi obrati in upravnimi službami. Samo z združenimi napori lahko pridemo do večjih uspehov. S tem v zvezi je tov. Pogačnik odgovoril še na postavljeno vprašanje o funkciji in vlogi industrijske psihologije in socialnih delavcev v Železarni. Dalje je pozval prisotne k večji delovni in tehnološki disciplini, za kar se zavzema tudi sindikat. Glede pripomb o nagrajevanju je poudaril, da se sindikat prizadeva za uvedbo nagrajevanja za kvalitetno in prizadevano delo posameznikov in da bo treba nujno rešiti vprašanje nagrajevanja nižje kvalificiranih delavcev v deficitarnih poklicih. Ob koncu svoje razprave je pozval k izpolnjevanju tehnično-varstvenih predpisov in kolektivu zaželel veliko uspehov. Po izčrpnih razpravi in poročilih članov sindikalnega odbora so izvolili nov sindikalni odbor, ki ga bo v prihodnji mandatni dobi vodil tov. Mato Panič.

V SPOMIN

Pretekli teden so na gorjanskem pokopališču položili k zadnjemu počitku našega dolgoletnega sodelavca, sindikalnega odbornika in člana samoupravnih organov JAKA VODNJOVA. V Železarni je delal 36 let kot pomožni delavec na Blejski Dobravi in kot žerjavovodja v martinarni in elektrojeklarni. Čeprav je že leta 1960 odšel v zaslužni pokoj, se ga še mnogi naši sodelavci spominjajo kot vedrega, kakor mravlja pridnega in izredno dobrega sodelavca. Za vsega je našel toplo besedo, na vseh družbenopolitičnih področjih je bil zelo aktiven in ni bilo take ali drugačne akcije, kjer ga ne bi srečali.

Takega je izklesalo življenje in delo. Že leta 1923 ga srečamo kot ustanovitelja DPD Svobode v Sp. Gorjah, iz katere so izšli mnogi kasnejši delavci v naprednih sindikatih, komunisti in borci v NOB. Zavedal se je, da bodo samo kulturno razgledani in idejno oboroženi delavci zmogli razredno borbo. Seveda je bil kot naprednjak in organizator naprednega gibanja trn v peti takratnemu režimu. Po šestojanuarski diktaturi leta 1929 je bil zaprt v ljubljanskih zaporih. Toda ni klonil. Po razpustu Svobode je bil ponovno ustanovitelj delavsko izobraževalnega društva Vzajemnost. V času velike stavke jeseni 1935 ga srečamo med organizatorji in voditelji stavke. Po letu 1938 ga najdemo med komunisti, ki so opozarjali na prežečo nevarnost

fašizma in pete kolone. Z ostalimi sodrugi je moral zaradi naprednega delovanja večkrat »na orožne vaje« v koncentracijsko taborišče Ivanjico. V narodnoosvobodilnem boju je sodeloval kot aktivist od leta 1941 in opravljal zelo zaupne naloge, leta 1944 pa se je aktivno vključil v NOV.

Po osvoboditvi se je z vso vnamo vključil v delo, v Železarno in v obnovo porušene domovine ter v izgradnjo ljudske oblasti. Jaka Vodnjova so volili v Gorjah leta 1954 izvolili za predsednika občine Gorje, po združitvi občin pa je bil podpredsednik občine Bled. Poleg tega pa je imel še vrsto odgovornih družbenopolitičnih funkcij. Za svoje napredno in nesebično delo je prejel več priznanj in odlikovanj, med drugim tudi RED DELA III. STOPNJE v Železarni.

Jaka Vodnjova bo tako gorjansko prebivalstvo, kakor naš delovni kolektiv ohranil v spominu kot vzornega delavca — komunist, neustrašnega borca za delavske pravice in zaslužnega graditelja nove socialistične Jugoslavije.

Prva razširjena seja delavskega sveta stanovanjskega podjetja

Predsednik DS, dipl. pravnik in republiški poslanec Slavko Osredkar, je ob koncu novembra sklical prvo razširjeno sejo delavskega sveta stanovanjskega podjetja Jesenice. Za dnevni red je predlagal pregled poslovanja podjetja za devet mesecev, finančni načrt sklada stanovanjskih hiš, kreditne izgradnje vodovoda in izgradnjo carinskega skladišča na Jesenicah. Uvodoma je predsednik povedal, da razširjeni DS šteje 36 članov in da je navzočih 80 %.

Uvodnemu poročilu, ki ga je podala knjigovodkinja SP tov. Hitijeva, je sledila živahna razprava. Inž. Knez je govoril o prelivanju sredstev posameznih skladov in o racionalnejšem koriščenju teh sredstev. Zavzemal se je tudi za to, da se gradijo manj luksuzna stanovanja za delavce z manjšimi osebnimi dohodki. Inž. Nikolič se je v razpravi dotaknil vprašanja kvalitete pri gradnji stanovanj in predlagal republiškega poslancu, da se v skup-

ščini zavzame za ustrezen predpis o kvalitetni kontroli gradnje. Jože Rozman pa je v razpravi poudaril, da že nekaj let na Jesenicah beležimo upadanje gradnje stanovanjskih objektov.

Direktorica stanovanjskega podjetja inž. Vičarjeva je dala nekaj pojasnil in naglasila, da je eden od vzrokov za zmanjšano gradnjo stanovanj tudi v podražitvi gradbenega materiala. S kontinuirano gradnjo, ki se izvaja po urbanističnem načrtu, pa bomo

nadaljevali po možnosti tudi z združevanjem finančnih sredstev. Rečeno je bilo tudi, da bo četrta stolpnica za gimnazijo dograjena v letu 1971, do leta 1973 pa še peta stolpnica. Vseh stolpnice pa je predvidenih devet.

Tovariša Burnik in Kobentar sta govorila o centralni kurjavi v stanovanjskih blokih in o skupni merilni napravi, ker so individualne naprave iz uvoza in zelo drage, je to mogoče reševati samo s skupinskim merilcem. Vsa ugovaranja v tej smeri so neupravičena.

Govorili so tudi o carinskem skladišču na Jesenicah in njegovi izredni gospodarski pomembnosti ter zadolžili direktorico SP inž. Vičarjevo, da poslovno skrb o tem prevzame ona in o tem na prihodnji seji poroča.

Na seji je bilo tudi pojasnjeno hišnim svetom, da njihova sredstva za upravljanje z družbenimi stavbami ostanejo nespremenjena, ker so se pojavili dvomi, da se bodo ta sredstva prelila za gradnjo novih stanovanj. O takih spremembah odloča edinole republiški zakon. Tudi govorice o podražitvi stanovanj so neutemeljene, ker tudi za stanovanja velja predpis zveznega izvršnega sveta o zamrz-njenju cen. Veljko Mandić

Družbena skrb za borce in njihove družine

Trinajsta seja upravnega odbora sklada za borce NOV pri občinski skupščini na Jesenicah, je bila namenjena razpravi o zaključkih, ki jih je napravila revizijska komisija, katera je imela nalogo, da obišče vse nekdanje borce, ki prejema pomoč iz sklada za borce NOV.

Komisija je bila zadolžena, da se pogovori z vsemi prizadetimi o njihovem zdravstvenem in gmotnem položaju, o otrocih, ki se šolajo ter tudi o stanovanjskih razmerah. Obiskala je 60 borcev NOV in borcev za severno mejo v vseh krajih naše občine. Upravnemu odboru je predložila poročilo iz katerega je razvidno, da so se pri marsikaterem borcu zadnje leto gmotne razmere izboljšale zaradi zaposlitve otrok ali žene, zaradi boljših mesečnih prejemkov, dodatnega zaslužka in slično. Za take primere je komisija predlagala, da naj se pomoč ukine, ker ni več nujno potrebna. Nasprotno pa je predlagala povišanje pomoči nekaterim družinam, za katere je smatrala, da je dosedanja pomoč preskromna in da jo je vsaj začasno treba dvigniti, v nekaj primerih pa da se naj dodeli enkratna pomoč.

Upravni odbor sklada je z nekaj dopolnitvami osvojil

predlagane popravke. Sklenil pa je tudi, da predlaga občinskemu odboru ZZB NOV, da njihova komisija za soc. varstvene zadeve borcev, obišče nekatere borce in se z njimi pogovori o nekaterih problemih.

Komisija, ki je obiskovala borce in njihove družine na domovih, je povsod naletela na razumevanje, posebno še pri onih, kateri živijo v skromnih razmerah in so družbi hvaležni še za tako skromno pomoč, ki jim jo nudi, to pa velja še posebno za one, ki so zaradi bolezni še kako potrebni pomoči in razumevanja. ss

Srečanje

V nedeljo 13. t. m. dopoldan je bilo v gasilskem domu železarne Jesenice prvo srečanje prostovoljnih gasilcev s poklicnimi iz naše občine. Tokrat smo se zbrali gasilci iz gasilskih enot Koroške Bele, Blejske Dobrave in Smokuča, po sklepu štaba občinske gasilske zveze Jesenice.

Po uvodnih besedah poveljnika poklicne enote smo si ogledali vse naprave, ki se skrivajo za zidovi gasilskega doma. Res, imeli smo kaj videti. Poveljnik in ostali gasilci nedeljske dopoldanske izmene so se potrudili, da so nam čimbolj preprosto prikazali vse, od sodobnega načina obveščanja na kraju nesreče do modernih in praktičnih naprav za gašenje vsakovrstnih požarov in dragih aparatov za reševanje človeških življenj. Ne morem podrobno naštevati vsega, ker bi seveda zmanjkalo prostora. Kar se je le dalo so nam prikazali tudi v praktični izvedbi. Vsi gasilci, udeleženci nedeljskega srečanja, smo se načudili izvežbanosti in znanju, katerega imajo poklicni gasilci. Zato sem misljenja, da delovni skupnosti ni treba biti žal denarja, ki ga je vložila za preprečevanje nesreč oz. za reševanje človeka in njegovega premoženja.

Naslednjim skupinam, ki se bodo udeležile tega srečanja, pa priporočam, da se ga udeležijo v čim večjem številu. Ne bo jim žal nedeljskega dopoldneva, ker bodo videli marsikaj zanimivega, zraven pa se bodo tudi nekaj naučili. Kljub temu, da so take naprave za prostovoljna gasilska društva predraga, ni nikjer rečeno, da nekoč ne bodo z njimi opremljeni tudi ostali gasilski domovi.

Ob koncu bi se rad v ime gasilcev, ki smo bili v nedeljo takorekoč njihovi učenci, lepo zahvalil poveljniku in ostalim gasilcem za kvalitetno obrazložitev posameznih naprav in aparatov z željo, da se ponovno srečamo v pomladanskem času neke na terenu. Jože Knafelj

Seminar za odbornike

V soboto dopoldne je bil v sejni sobi Skupščine občine Jesenice seminar, na katerem so odborniki, poslanci republiške skupščine iz naše občine, predstavniki družbeno političnih organizacij, predstavniki krajevnih skupnosti ter vodilni uslužbenci občinske uprave obravnavali osnove gospodarske politike, zbiranja in porabe sredstev za splošne potrebe v letu 1971. Načelnik oddelka za gospodarstvo Zare Klincov je uvodoma govoril o osnovnih načelih gospodarske politike federacije in republike, predsednik skupščine občine Franc Zvan je govoril o konkretnih virih občinskega proračuna v prihodnjem letu, ki jih je za njim okvalificiral še načelnik uprave za dohodke Franci Rožič. Na koncu je še načelnik oddelka za narodno obrambo Albin Polk govoril o nekaterih vidikih zbiranja potrebnega denarja za narodno obrambo. Tudi v občini pri postavljanju osnov gospodarske politike podpiramo ekonomske ukrepe za stabilizacijo izrečenih tako na prvi konferenci ZK Jugoslavije kot tudi ukrepe republiškega izvršnega sveta. Pomembno pa je to, da ne bomo zviševali stopenj prispevkov in davkov. Predvidoma naj bi proračun občine v prihodnjem letu povečali za 11,6 odstotka. Res je predvidenih tudi nekaj sprememb, ki pa naj bi bile predvsem v tem, da bi na področju proračunskih virov dosegli še večjo urejenost. Sprememba je tudi v prispevku za mestno zemljišče, s tem, da ga bodo uvedli za celotno območje občine. Prispevek, ki ga bodo plačevale delovne organizacije bo namensko koristila skupščina občine, prispevke od zasebnikov pa bodo namensko za ureditvena dela in za sofinanciranje večjih investicij koristile krajevne skupnosti. Poleg tega bodo predvidoma

prispevek zasebnikov od sedanjih 2 par povišali na še vedno simboličnih 5 par za kvadratni meter. Pri sredstvih za teritorialno obrambo so bili mnenja, da bi morali vse delovne organizacije enakopravno obremeniti. Po uvodnih razpravah se je razvila živahna razprava, v kateri je vseh 15 sogovornikov podprlo predlagana stališča.

Skupna vaja operativne in teritorialne enote

Pred kratkim je vojna enota kapetana I. klase Milorada Vuksanovića izvajala premikajoče taborjenje in taktično vajo v triglavskem pogorju v sodelovanju z enoto Jeseniško-bohinjskega odreda, teritorialne enote našega področja. Vaja je potekala v zelo težkih pogojih glede na čas, vreme in teren (podnevi in ponoči, v dežju, v snegu in v stenah).

Vaja, ki jo je opazovala in ocenjevala tudi grupa višjih oficirjev JLA, je pokazala nujnost in koristnost medsebojnega sodelovanja operativne armade in teritorialnih enot, da bi se čimhitreje, čimlažje in čimboljše dosegel končni cilj. V tej vaji se je izredno uspešno pokazala uporaba planincev-alpinistov teritorialne enote pri izvajanju posebne naloge. Posebno nalogo so izvedli brezhibno in pri tem pokazali izredno samodisciplino, veliko izurjenost in požrtvovalnost ter izreden smisel za usklajevanje vseh akcij taktične vaje. Posebna zahvala in pohvala gre vsem sodelujočim pripadnikom teritorialne enote, alpinistom, tudi zato, ker so razen dela opreme, vso vajo izvedli v svojih oblekah in obutvi. Izkazal se je tudi komandir enote tov. Stanko Potočnik, predvsem v preučevanju naloge, njeni dobri oceni in pri svoji pravilni odločitvi,

ki je znatno pripomogla k popolnem uspehu vaje. Isto velja tudi za njegovega pomočnika tov. Franca Kopitarja.

V letošnjem letu je bila to ena izmed najbolj uspešnih in najtežjih vaj teritorialnih enot na našem področju. Po drugi strani pa je vaja tudi pokazala, da bo potrebno posebne enote našega odreda

primerno opremiti glede na njihove specifične naloge in pogoje vojskovanja (planinski predeli, sneg, dež ipd.). Poiskati bo treba tudi primerno obliko nadomestila za zamujene dneve udeležencev takšnih in podobnih vaj, da za svojo stalno pripravljenost braniti domovino, ne bi bili prikrajšani pri osebnih dohodkih.

PEPEK STRAH IN TREPET PROFESORJEV — šaljivi film iz življenja študentov, je na sporedu v naših kinematografih. Verjetno bo to poslastica za gledalce, ki se radi smejiijo, kajti ob številnih deških domislicah in »štosisih« se bodo res lahko nasmejali.

Filmska vzgoja

Vzgojiti kritični čut gledalca do filma

II.

V našem dosedanjem razmišljanju smo predvsem naglasili, da je »škodljivost« filma lahko le posledica nevzgojenosti, duhovne nezrelosti. Ker pa film sodi med najpomembnejše vplive, ki danes delujejo na človeka, nam ne preostane nič drugega, kakor da poskušamo z različnimi vzgojnimi oblikami filmskemu gledalcu pomagati, da bo film boljše dojemal in presojal. Temu pa je namenjeno tudi naše razmišljanje s pomočjo domače in tuje literature o filmu in filmski vzgoji.

Nesporno je, da film, ki je kaj vreden, gledalec mora »doživeti«. Seveda pa vtis, ki ga v gledalcu zapusti film, ne sme bistveno temeljiti na slavi zvezdnikov, tehnični virtuoznosti realizatorja, na tehničnih novostih in trikih, na milijonih, ki jih je vložil producent, da je ustvaril bleščeč film, ampak o tistih vrednotah, ki lahko bolj ali manj vplivajo na gledalčev miselni in čustveni svet, ki vplivajo na gledalčovo kritično doživljanje filma. Da pa bo gledalec sposoben izluščiti iz filma resnične vrednote, mu je potreben kritični čut, ki si ga pridobi z vzgojo, ki ga bo »imunizirala« pred komercialnimi in tovarniškimi filmskimi proizvodi. Posamezniki se zelo navdušujejo, da bi se »škodljivosti« filma na mlado osebnost, preprosto izognili s prepovedovanjem in odtegotvanjem mladega gledalca od takega filma. Najbrž bodo bralci soglašali, da taka »vzgojna« pot nikamor ne vodi. Gledalcu, predvsem mlademu, moramo omogočiti, da bo sam zavestno razsodil in si prisvojil, kar je v filmu prisvajanja vredno, to pa zasleduje pozitivna filmska vzgoja.

Pri tej ugotovitvi moramo pač računati s filmi, ki preplavljajo naše kinematografe in ki nam le malokdaj pokažejo resnično podobo sveta, ki nas obdaja. Kako malo je na primer važen družbeni položaj moških in ženskih likov na platnu. Kako daleč smo v večini filmov od resničnega družinskega življenja, od resničnih kulturnih vrednot in dosežkov ostalih vej umetnosti. Kako redko se srečamo s filmskim junakom pri fizičnem delu, ali v filmu zasledimo napredek znanosti in tehnike zaradi boljšega in lepšega življenja ljudi, kako redko se srečujemo z resničnimi ideološkimi nasprotji, ki razdvajajo svet, z revščino, lakoto in vojno, ki še lebdijo nad človeštvom itd. Glavni junaki v filmih imajo običajno »romantičen« poklic — kavboj, plesalec, pevec, igralec, športnik, as, detektiv, oficir, finančni mogotec itd. — navadnega delavca zelo redko srečamo v filmih. Tudi filmsko dejanje se največkrat dogaja v prerijah, na gledališkem odru ali med kulisami ali v garderobi, na dirkališčih, v boksarskem ringu, v razkošnih stanovanjih, nočnih lokalih ..., zelo redko v tovarniških delavnicah, pralnicah ali revnih stanovanjih.

Če pa se vrnemo k vsebini, ki se največkrat pojavlja na filmskih platnih, moramo priznati, da prevladuje med glavnimi junaki želja po uveljavitvi, po družbenem uspehu, po denarju, zmagah, slavi ali oblasti. Da v mnogih filmskih temah prevladuje seksualnost in brezglavost, zločin in pustošenje, vetrnjaška dejanja bojevitih junakov in osebni uspeh. Seveda pa so filmi tudi tako grajeni, da gledalca osvojijo predvsem čustveno, mnogo manj ali nič pa razumsko. Ne smemo si zapirati oči pred tem, da v mnogih deželah producenti filmov z banalnimi vsebinami želijo tudi odvrniti gledalce od resničnih družbenih problemov, v mnogih primerih pa jim to onemogoča tudi politični režim, ker se boji družbeno in idejno prebujenih in osveščenih ljudi. In ker naša distribucijska mreža odkupuje filme v skoraj vseh deželah sveta, ki v filmskem ustvarjanju kaj pomenijo, potem moramo pač pri naši filmski vzgoji z vsem tem računati.

Kljub temu, da so na svetu zrasle ogromne tovarne, ateljeji, laboratoriji in moderne naprave ter aparati, s stotimi zaposlenimi delavci z različnimi poklici, ki serijsko proizvajajo filme, moramo še enkrat poudariti, da je film najprej in predvsem umetnost. To pa nas hkrati opozarja, da pri obravnavanju filma ne gre samo za njegovo estetsko vrednost, marveč tudi za njegovo družbeno, moralno in kulturno pomembnost. Ko pa govorimo o filmski vzgoji, se prav tako moramo zavedati, da film ni samo umetnost, temveč tudi industrija in trgovina. Da je film hkrati družbeni pojav in kolektivna zabava, ki svojsko vpliva na kulturno in duhovno raven gledalcev, ker razširja take ali drugačne duhove, etične, idejne in druge vrednote.

Če na kratko strnemo namen filmske vzgoje, so njene osnovne naloge:

- Gledalcu pomagati, da si izostri kritični čut do filma, da bo sam znal razločevati med bleščečo, banalno površino filma in čisto filmsko umetnostjo oziroma zares dobrim filmom;
- Dvigati in izboljševati estetsko vzgojo gledalcev, ki je potrebna tudi vsestranskemu razvoju osebnosti;
- Filmska vzgoja ne sme upoštevati samo estetskih, temveč tudi moralne in duhovne aspekte filma;
- Gledalca uvesti v »filmski jezik«, ker jim le ta razširja obzorje.

(Se nadaljuje)

Občni zbor filmske skupine ODEON

V ponedeljek, 21. decembra se bodo v klubskih prostorih filmske skupine Odeon ob 18. uri zbrali člani skupine na rednem letnem občnem zboru, kjer bodo pregledali svojo dejavnost v preteklem letu in začrtali program za naslednje leto.

Med največje delovne uspehe članov skupine sodi vsekakor organizacija III. MFAF v letošnjem aprilu, ki sodi med najkvalitetnejše festivale v Jugoslaviji — vsekakor pa je najkvalitetnejši v Sloveniji. Dovolj pove že samo podatek, da je na festivalu sodelovalo 70 avtorjev iz 30 kinoklubov s 135 filmi.

Izredno velike uspehe pa so dosegli tudi posamezni člani skupine na festivalih v domovini, prvič pa tudi v tujini, saj je Janez Hrovat na X. svetovnem festivalu amaterjev in neodvisnih avtorjev v belgijskem mestu Huy prejel za znani film »Ognjena kača« posebno pohvalo.

V septembru je skupina pričela z rednimi klubskimi večeri, kjer so svoje filme predstavili člani skupine. Te dni pa se je končal tudi tečaj za kinoamaterje, katerega je absolviralo 10 novih članov skupine. Na občnem zboru bodo vsi, ki so ta tečaj absol-

viral, prejeli diplome z nazivom KINOAMATER. Naziv in diplomu KINOAMATER III. STOPNJE bosta prejela Mimi Dizdarevič in Klavdij Mlekuž, ki bo poleg tega na občnem zboru predlagan za naziv KINOAMATER II. STOPNJE.

V programu za naslednje leto predvidevajo snemanje

več filmov, s katerimi se nameravajo udeležiti vseh festivalov pri nas, redno prirejanje klubskih večerov, organizacijo tečaja za kinoamaterje, obnovitev inventarja ter organizacijo IV. MFAF, za katerega pa še vedno ostane odprto vprašanje denarja.

Po končanem občnem zboru bodo predvajani filmi »Rab 70«, »400 železarjev na Triglavu« in »Bele planjave« Janeza Hrovata, »Francija« Toneta Pogačnika in »Po Sredozemlju« Janeza Koželja.

tz

Najvrednejše Čufarjevo darilo slovenski mladini

Te dni je bila dotiskana prva publikacija v izdaji kulturno umetniškega kluba Tone Čufar in sicer povest Toneta Čufarja »TOVARNA«. Za besedilo je poskrbel in napisal spremno besedo Cvetko Zagorski, likovno pa je knjižico opremil Jaka Torkar.

Čufarjevo povest »TOVARNA« je klub sprejel v svoj letošnji založniški program predvsem zato, ker smo se sredi novembra letos spominjali 65-letnice njegovega rojstva. Še bolj pa je to definirala avtor spremne besede, ko poudarja, da je bil to le povod, da je klub, ki po njem nosi svoje ime, dal v ponatis njegovo povest. Delo je bilo prvič objavljeno v mladinskem listu »Razor«, v letu 1938—1939, ko ga je urejal Tone Gaspari. Že takrat je današnje tretje poglavje ilustriral Tine Kos. Povojni ponatis »Tovarne« pa je skupaj s črticami »Deklica iz revirja«, »Počena šipa« in »Napadi pri županovih« izšel leta 1951 pri Mladinski knjigi, ki pa je zaradi majhne naklade še isto leto pošel.

Globlji vzrok, kakor pravi avtor spremne besede, pa je v tem, »da je ta povest Čufarjevo najvrednejše darilo, ne le jeseniški in delavski, marveč vsej slovenski mladini, vsem ljubiteljem plemenite in tehtne besede, s tem pa tudi del njegovega deleža slovenski kulturi.«

S tem je tudi povedano, komu je povest namenjena — vsej slovenski mladini. Pripadniki kluba želijo, da bi Čufarjevo povest organizatorji tekmovanj za bralne značke vnesli tudi v seznam del za bralno značko, da bi jo učitelji slovenskega jezika s pridom uporabili tudi v višjih razredih osnovne šole in da bi zašla tudi na strokovne šole in med delavsko mladino. Izdajatelj — amaterji, ljubitelji, so prepričani, da njihovo prizadevanje posredovati mladini dobro čtivo, ne bo brez odmeva.

Povest »TOVARNA«, ki velja 4 dinarje, lahko naročite na naslov: KULTURNO UMETNIŠKI KLUB TONE ČUFAR — JESENICE, Delavski dom, Cesta železarjev.

Pripis k članku »25 let povojnega gledališkega amaterizma na Jesenicah«

Režiser prve povojne premiere Cankarjevega »Pohujšanja« decembra 1945 Slavko Lamprecht je štirinajst dni pred premiero zbolel. Proti njegovi volji je predstavo do premiere speljal Franjo Stibilj. Bolezen je Slavku Lamprehtu preprečevala, da bi se še pozneje vključil v delo gledališča.

Nepopoln je tudi podatek o premieri »Triglavske bajke«, ki je bila po pričevanju sodelujočih 26. decembra in ne 29. decembra 1945, kot je razvidno iz razpoložljivih gledaliških zapisov.

Smučarska oprema

3. razred: nadaljevalna šola: CRISTALL, E-720.

CRISTALL spadajo med plastične smuči, dobite jih v merah od 160 do 210 cm. E-720 pa so metalne, osnovni gradbeni material je aluminij in so v dolžinah od 140 do 210 centimetrov. Omenim naj še, da se od 140 do 170 cm dolžine večajo po 10 cm, navzgor pa po 5.

4. razred: začetniki: 911 (140—210 cm), JET (100—210 centimetrov).

Obe vrsti smuči sta leseni, smuči z oznako 911 pa so ojačane s plastjo steklenih vlaken.

Kot zanimivost naj povem, da ELAN izdeluje tudi kratke smuči 911 K, dobite jih v dolžinah 160 in 180 cm, so

širše od normalnih, konstrukcijsko pa so enake tipu 911.

Uvrstimo jih lahko v četrti kakovostni razred, poleg tega pa služijo za različne druge namene.

MERE

Veliko vlogo pri vsaki smučki igrajo dimenzije, pod tem razumemo razmerje med širinami krivine, srednjega dela in repa. Pri tem nastopajo različne zakonitosti, ki so skrivnost tovarn, glavna značilnost pa je razlika med širino koncev in sredine. Ta razlika se večja vzporedno s kvaliteto smučke. Z večanjem te razlike se večja odpor proti oddrsavanju, nastavljanje robnikov pa je domena dobrih smučarjev. Obenem z

naraščanjem te razlike se večja težavnost spreminjanja smeri, potrebno je obvladovanje aktivne razbremenitve in nastavljanje robnikov in v tem je tudi bistvo razdelitve na kakovostne razrede; zato še enkrat ponavljam, da izberete smuči z lastnostmi, ki ustrezajo vašim sposobnostim.

Razdelitev smuči ELAN glede na mere:

1. razred: IMPULS, GARDENA, SUPER GSL (210 in 215 cm)

Pri teh je razlika največja.

2. razred: SUPER GSL (od 205 cm navzdol), GT-34, SNOW STAR, CRISTALL, E-720.

Razlika je manjša, posebno pri krajših smučeh, ker je

Kaj bomo gledali v kinu

Kino RADIO

19. in 20. decembra italij. barvni film GIBLJIVA TARCA, ob 17. in 19. uri.

21. decembra amer.-italij. barvni CS film IMENUJEJO ME TUJEC, v režiji Enza Castellarija, v glavni vlogi George Hilton, ob 17. in 19. uri.

22. in 23. decembra amer. barvni CS film KO PRIDE NOČ, v režiji Otta Premingerja, v glavni vlogi Michael Caine, ob 17. in 19. uri.

24. decembra nem. barvni film ŽIVLJENJE V DVOJE, v režiji F. J. Gottlieba, v glavni vlogi Karl Heinz Bauer, ob 17. in 19. uri.

25. decembra amer. barvni film KRVAVI PLEN, v režiji Billyja Wildera, v glavni vlogi Kim Novak in Dean Martin, ob 17. in 19. uri.

26. decembra amer. barvni film POLJUBE ME, NORČEK, ob 17. in 19. uri.

Kino PLAVŽ

19. in 20. decembra amer. barvni CS film KO PRIDE NOČ, ob 18. in 20. uri.

21. in 22. decembra italij. barvni film GIBLJIVA TARCA, ob 18. in 20. uri.

23. decembra nem. barvni film ŽIVLJENJE V DVOJE, ob 18. in 20. uri.

24. in 25. decembra amer. barvni film CINCINNOTI KID, ob 18. in 20. uri.

26. decembra nem. barvni film PEPEK, STRAH IN TREPET PROFESORJEV, ob 18. in 20. uri.

Kino DOVJE

19. decembra angl. barvni film SVETNIK PROTI MAFIJI.

20. decembra amer.-ital. barvni CS film PETORICA ZA PEKEL.

23. decembra italij. barvni film GIBLJIVA TARCA.

26. decembra amer. barvni film CINCINNOTI KID.

Kino KRANJSKA GORA

19. decembra amer. barvni CS film ORLOVSKO GNEZDO.

20. decembra amer. barvni film CINCINNOTI KID.

22. decembra amer.-ital. barvni CS film IMENUJEJO ME TUJEC.

24. decembra amer. barvni CS film KO PRIDE NOČ.

22. decembra italij. barvni film GIBLJIVA TARCA.

Kino DELAVSKI DOM JAVORNIK

19. decembra amer.-ital. barvni CS film PETORICA ZA PEKEL, ob 19. uri.

20. decembra amer.-ital. barvni CS film IMENUJEJO ME TUJEC, ob 17. uri.

20. decembra amer. barvni CS film ORLOVSKO GNEZDO, ob 19. uri.

23. decembra amer. barvni film CINCINNOTI KID, ob 19. uri.

25. decembra amer. barvni CS film KO PRIDE NOČ, ob 19. uri.

26. decembra predstava od-povedana.

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru strojnih delavnic se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo dobil v času bolezni.

Anton Košir
upokojenec

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru predelovalnih obratov HVŽ se najlepše zahvaljujem za darilo, ki sem ga prejel v času moje bolezni. Obenem jim želim še mnogo uspehov pri nadaljnjem delu!

Jože Bokan
žičarna

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru obrata transport se najlepše zahvaljujem za dragoceno darilo ob mojem odhodu v pokoj.

Jože Kersnik

ZAHVALA

Ob boleči nenadomestljivi izgubi našega plemenitega

JAKOBA VODNJOVA

se s tiho bolečino v srcu iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, znancem, prijateljem, sodelavcem in sobor-cem, ki so nam izrazili so-žalje, poklonili prelepe vence in toliko cvetja, delili z nami bolečino ter pokojnega v ta-ko velikem številu spremili do njegovega prezgodnjega groba.

Toplo zahvalo smo dolžni dr. Rusu, dr. Lubeju, dr. An-doišku, dr. Pogačniku ter osebju internega oddelka je-seniške bolnišnice za trud, da bi ga ohranili pri življe-nju; govornikom za poslovil-ne besede ob odprtem grobu, njegovim ožjim prijateljem, ki so se prišli posloviti od njega, nadalje pevcem in god-bi za ganljive žalostinke ob slovesu in vsem dobrim so-sedom, ki so nam kakorkoli pomagali v teh najtežjih dneh.

Zalujoči: žena Cecilija,
otroci z družinami in
ostalo sorodstvo.

ZAHVALA

Sindikalnemu odboru in sodelavcem strojnih delavnic — orodjarne in strugarne se najlepše zahvaljujem za da-rilo, ki sem ga prejel ob od-hodu v pokoj ter jim želim še veliko delovnih uspehov.

Franc Razinger
orodjarna

ZAHVALA

Sodelavcem prometnega od-delka se iskreno zahvaljujem za darilo ob moji upokojitvi. Obenem želim kolektivu pro-meta še veliko uspehov in zadovoljstva pri delu.

Upokojenec
Anton Vidic

ZAHVALA

Članom kolektiva elektro-energija in VEN se najlepše zahvaljujem za darila in pri-jeten poslovilni večer, ki so mi ga pripravili ob odhodu v pokoj.

Jože Torkar

SODELAVCEM STROJNEGA VZDRŽEVANJA

Vse sodelavce strojnega vzdrževanja, kakor tudi upokojence vabimo na občni zbor obrata, ki bo v so-boto, 19. decembra ob 15.30 uri v dvorani Delavskega doma pri Jelenu.

Po občnem zboru bo tovariški večer v prostorih hotela Jelovica na Bledu, kamor vabimo tudi svoje sodelavcev.

Avtobusni vozni red:

ob 19.00 uri odpeljeta dva avtobusa od Čufarja na Plavžu in ustavljata na vseh postajališčih do Vrbe. ob 19.00 uri odpeljejo trije avtobusi s parkirnega prostora pred Železarno.

POVRATEK:

Izpred Jelovice na Bledu:

ob 01.00 uri: 1 avtobus do Jesenic
ob 02.00 uri: 2 avtobusa — od teh eden do Rateč, drugi do Jesenic
ob 03.00 uri: 1 avtobus do Jesenic
ob 04.00 uri: 2 avtobusa do Jesenic

Vsak udeleženec občnega zbora prejme bone zase in za svojca.

Sindikalni odbor
strojnega vzdrževanja

RAZPIS

Razpisna komisija pri Amaterskem gledališču »Tone Čufar« Jesenice na osnovi 76. člena statuta zavoda

razpisuje
prosto delovno mesto

UPRAVNIKA GLEDALIŠČA
s skrajšanim delovnim časom.

Pogoji: Najmanj srednješolska izobrazba, 5 let prakse v upravnih poslih ter smisel za delo v kulturno-pro-svetni ustanovi.

Osební dohodki po pravilniku zavoda.

Prijave z dokazili o strokovnosti pošljite na naslov: Amatersko gledališče »Tone Čufar« Jesenice — razpisna komisija, Trg Toneta Čufarja št. 4., najkasneje do 31. 12. 1970.

OBVESTILO

MALA PRODAJA železarne Jesenice obvešča vse člane in upokojence železarne Jesenice, da bo mala prodaja zaradi inventure in obračuna 29., 30. in 31. decembra zaprta. Po novem letu pa bo obratovala nor-malno.

OBVESTILO

AVTO MOTO društvo Jesenice proda osebni avto Zastava 750. Prodaja bo v prostorih AMD Jesenice, dne 20. decembra ob 10. uri. Ogleđ vozila je možen vsak dan, razen nedelje.

AMD JESENICE

VABILO

Krajevna organizacija rezervnih vojaških starešin Jesenice vljudno vabi vse svoje člane, kakor tudi osta-le prebivalce mesta Jesenic in okolice na slavnostno akademijo v počastitev dneva jugoslovanske ljudske armade

dne 21. 12. 1970 ob 17. uri v dvorani
delavskega doma Jesenice

Program bo obsegal nastop recitatorjev, pevcev in telovadcev osnovne šole Prežihov Voranc ter TVD Partizan Jesenice in zabavnega orkestra Železar.

Vljudno vabljeni!

Odbor RVS Jesenice

Pri opravljanju službene dolžnosti se je smrtno ponesrečil naš sodelavec

DJEMAL ČATAK

čistilec preboda na VI. SM peči

Pokojnega sodelavca, ki je delal v našem podjetju 14 let, bomo ohranili v lepem in trajnem spominu. Svojem naše iskreno sožalje.

Delavski svet Železarne, uprava podjetja, tovar-niški odbor osnovne organizacije sindikata in tovarniška konferenca ZKS.

izbira dolžine pogojena na predznanju.

3. razred: 911, JET

Razlika je najmanjša, zah-teva po aktivnem nastavlja-nju robnikov ni pomembna, ker začetnik tega ni sposo-ben.

TORZIJSKA ODPORNOST

Naslednja bistvena lastnost smučke je odpornost proti torzijskemu zvijanju, ob na-stavku robnikov nastane med snegom in smučko kot, ki se proti krivini, oziroma repu zmanjšuje. Manjša je torzij-ska odpornost, manj je od-pora podlage, smučar lažje zavija. Smučka se obnaša, kot bi bila krajša in oddrsa-vanje je lahkotnejše.

Taka smučka pa na trdi podlagi ne prijemlje dobro, ker je nastavek optimalen le na kratkem srednjem delu

smučke, zato so smučí za dobre smučarje z znanjem nastavljanja robnikov torzij-sko odpornejše. Tako se tek-movalna smučka zvija le na kratkem končnem delu, to pa je potrebno zato, da se pregloboko ne zareže v sneg, kar bi zmanjševalo hitrost drsenja. Malenkostno zvija-nje pa je nujno tudi zaradi začetnega zdrsanja v zavo-ju.

Torzijska odpornost se me-ri tako, da se fiksira sred-nji del smučke, na stranski rob krivine se obesi določeno utež in kot, ki nastane med prvotno in novo ravnino, se pojmuje za kot torzijske od-pornosti.

Primeri: IMPULS 10—12 sto-pinj, DYNAMIC VR-17 — 12 stopinj, SUPER GLASS FI-SCHER 19—20 stopinj, SNOV STAR 20—22 stopinj.

Torzijska odpornost je od-visna od konstrukcije, mate-rialov in mer smučke.

Potem, ko se smučar odloči za tip smučke, pride na vrsto dolžina. Le ta je v največji meri odvisna od tehničnega smučanja, potem šele od osta-lih faktorjev.

Pri obiskovanju raznih tr-govin s športno opremo sem opazil, kako zelo malo pro-dajalci vedo o smučarski opremi. Hote ali ne hote za-vajajo kupce, da kupujejo opremo, ki jim ne ustreza. V kolikor gre za hoteno za-vajanje, temu običajno botru-je stara zaloga, višja cena, daljše smučke in podobno. Kasnejše nezadovoljstvo nad nepravno opremo pa ima ne-gativne posledice za kupca in izdelovalca.

(Nadaljevanje)

Občni zbor planincev na Javorniku

V soboto zvečer so v telovadnici osnovne šole na Koroški Beli obravnavali na občnem zboru planinskega društva opravljeno delo v minuli mandatni dobi. Poleg članov planinskega društva, ki šteje že blizu tisoč članov, so bili prisotni tudi zastopniki planinskih društev z Jesenic, Gozd Martuljka, Bleda, Gorij in Radovljice. Planinsko zvezo Slovenije je na občnem zboru zastopal tov. Bučar, člani PD Ljubljana — matica pa so planincev z Javornika prek brzojavke zaželeli uspešno delo.

Poročilo predsednika je bilo zelo obširno in tudi samokritično. Navedenih je bilo pet sklepov, ki so bili sprejeti na prejšnjem občnem zboru, ki niso bili v celoti realizirani. Število članov društva se je povečalo za nadaljnjih dvajset. Tako bo sklep, sprejet na prejšnjem občnem zboru, da čimprej včlanijo tisočega člana, moral realizirati novizvoljeni UO društva. Tudi pri ustanavljanju alpinističnega odseka so imeli nekaj težav, osrednje vprašanje pa je bilo izraženo v zahtevi, da je treba zmanjšati dajatve s strani občine za visokogorske postojanke.

Največ pozornosti so posvetili gospodarstvu, zlasti še zato, ker so imeli precej finančnih težav pri oskrbovanju planinskih postojank. Predsednik Svetina je navedel več zanimivih podatkov o posameznih postojankah, pa tudi o akcijah, ki so jih organizirali prek mladinskega odseka. Člani planinskega društva so se udeležili vseh večjih akcij, ki so bile organizirane na našem območju. Med drugim so organizirali tudi štiri predavanja, na katerem so bile prikazane lepote naših in tujih gor. Tako v poročilu kot pozneje v razpravi je bila omenjena Pri-

stava v Javorniskem rovtu, kjer ima društvo planinski dom. V srednjeročnem programu naše občine bi morali predvideti določena sredstva, s katerimi bi zagotovili, da bi pristava postala zanimiv rekreativski center. Prešernovo kočjo na Stolu je obiskalo 2.000 domačih in tujih gornikov in planincev, Staničev dom pod Triglavom, ki je vsako leto oskrbovan le tri mesece, pa okrog 4.000 obiskovalcev.

Člani društva in gostje, ki so sodelovali v razpravi, so menili, da je bilo delovanje društva uspešno kljub zelo samokritičnemu poročilu predsednika. S kolektivnim delom članov UO pa bo mo-

goče izpolniti tudi pričakovane rezultate, kar še posebej velja za oskrbovanje posameznih planinskih postojank, ki je bilo tudi v minulemu letu ocenjeno kot zelo vzorno.

Ob koncu občnega zbora je tovariš Bučar podelil več brošur srebrenih častnih planinskih znakov. Najvišje priznanje, zlati častni znak PZS pa je prejel tajnik P. D. Javornik Jože Svetina.

V novi mandatni dobi bo predsednik planinskega društva upravitelj osnovne šole Teodor Kreuzer. Ob tesnem sodelovanju vseh članov UO bo treba nadaljevati z delom zlasti pri organizaciji akcij prek mladinskega odseka, z akcijo pri zbiranju novih članov, kakor tudi na področju planinske literature, kjer ima še posebno vidno mesto Planinski vestnik in gospodarjenju ter upravljanju planinskih postojank, ki jih že vrsto let oskrbuje planinsko društvo.

Ni več rešitve za Kranjsko goro

Za Kranjsko goro je bilo pomembnejše popoldansko srečanje med Beogradom in Slavijo, kot pa njihova večerna sobotna tekma s hokejski Jesenic, v kateri niso mogli ničesar pričakovati. Z zmago Slavije pa ni bilo nobenega upanja več, da bi se karkoli še lahko zgodilo, da bi Kr. gora obstala v ligi.

Srečanje domačih tekmecev je prvo tretjino potekalo

v taki megli, da se niti ni videlo od enega gola do drugega, zadnja dva dela igre pa sta potekala v normalnih razmerah.

V NEOSTRI IGRI so Jeseničani brez težav zmagali 11:2, čeprav še vedno ni bilo v moštvu Ravnika, namesto Kneza pa je branil Žbontar, ki pa je imel nekaj več dela le v zadnji tretjini.

Zadetka za Kranjsko goro sta dosegla Smagin in Hafner, za Jesenice pa Felc 3, Hiti 2 ter Poljanšek, M. Jan, Pipan, Smolej, Eržen in Mlakar po enega.

Kr. goro do konca prvenstva čaka še srečanje z Medveščakom, 20. 12. v Zagrebu. Začeli pa so že s tekmovalnim zmagom, 20. 12. v Zagrebu. Začeli pa so že s tekmovalnim zmagom, 20. 12. v Zagrebu. Začeli pa so že s tekmovalnim zmagom, 20. 12. v Zagrebu.

Jeseničani morajo za državno prvenstvo do zaključka prvega dela odigrati še dve tekmi z Beogradom. Po mnogih spremembah terminov je bilo zdaj končno potrjeno, da bosta obe tekmi na Jesenicah in sicer v petek in soboto.

Zelo pomembno srečanje za našega prvaka pa je na sporedu v ponedeljek ob 17.30. Srečali se bodo s švicarskim državnim prvacom Chaux de Fonds, ki je sedaj uvrščeno na prvo mesto razpredelnice alpskega pokala. Jeseničani so v gosteh zelo visoko izgubili, zato se bodo poskusili maščevati za poraz in si izboljšati položaj na lestvici, na kateri so sedaj na tretjem mestu.

× × ×

Pretekli teden se je pričelo mladinsko hokejsko prvenstvo Slovenije. Moštvu Kranj-

ske gore in Jesenic sta nastopili v gosteh.

Kr. gora je z zadetki Hafnerja 3, J. Razinger in Medveda premagala ljubljansko Olimpijo s 4:5, jeseniški mladinci pa celjske s 3:11 — Žbontar 7, Češnjak 2, Razman in Catak po enega. Levji delež po zmagi so v obeh moštvih nosili člani že prvih moštev.

Drugo kolo je na sporedu v nedeljo, ko bodo Jeseničani igrali doma z Olimpijo, Kr. gora pa je prosta.

Z.

Odbojkarji drugi

V soboto in nedeljo je bil v Ljubljani velik odbojcarski turnir, na katerem so lahko sodelovale vse ekipe iz Slovenije, ne glede na rang tekmovanja, v katerem sodelujejo.

Prijavilo se je deset ekip, ki so igrale v dveh skupinah. Jeseničani, ki so nastopali brez Berglja, Pogačarja in Pristova, so v predtekmovanju igrali proti Gaberjem, Mislinji, Ljubljani in zmagali z 2:0, proti Bovcu pa 2:1.

V finale so se uvrstile štiri ekipe, ki so med seboj odigrale po dve tekmi. Finalistoma iz iste skupine se je namreč upošteval že v predtekmovanju doseženi rezultat. Tako Jeseničanom ni bilo več treba igrati proti Gaberjem, zmagali pa so s Kamnikom 2:1 in izgubili s Kanalom z istim rezultatom.

Vrstni red štirih najboljših je bil: Kanal, Jesenice, Kamnik in Gaberje. Med njimi ni uvrščen zvezni ligaš Fužinar, ki je izpadel v pretekmovanju, tretji slovenski zvezni ligaš Maribor, pa sploh ni nastopil.

Prvo mesto Kanala niti ni tako presenečenje, saj ima od vseh najboljših in najresnejše priprave. Prav v odločilni tekmi s Kanalom pa so imeli Jeseničani samo pet igralcev (Končnik je zamudil in prišel šele ob koncu tekme), kot šesti pa je moral nastopiti tehnični vodja kluba Udir.

Odbojcarska zveza Slovenije je z organizacijo tega turnirja uspešno poskrbela za skrajšanje mrtve sezone. Do pričetka spomladanskih tekmovanj bosta še dva taka turnirja.

DVE ODBOJKARSKI NOVICI

Po odigranju zaostalih tekem je znana končna uvrstitev v jesenskem delu II. zvezne odbojcarske lige zahod.

Na prvem mestu je Jedinstvo iz Brčkega s 16 točkami, drugo do četrto mesto pa si dele z 10 točkami Metalac iz Siska, Jesenice in Partizan iz Sarajeva. Ostala dva slovenska predstavnika Maribor in Fužinar sta skupno s še štirimi ekipami z osmimi točkami na 5. oz. 6. mestu.

× × ×

V soboto in nedeljo bo na Jesenicah izvedeno slovensko prvenstvo za mladince.

Kegljači na ledu

Moštveno prvenstvo

Kegljaški klub na ledu Jesenice ima v programu tekmovanja za sezono 1970/71 predvideno izvesti šestkrat moštveno klubsko prvenstvo. Do sedaj so izvedena štiri prvenstva, v katerih je sodelovalo sedem moštev s 35 tekmovalci.

Rezultati: 1. Jesenice — Murka, 34 točk, količnik 1650, v sestavi Drinovec, Božič, Klinar, Koblar, Sodja.

2. Jesenice, 34 točk, količnik 1532, v sestavi Langus, Šapek, Železnikar, Čufer.

3. Jesenice — Kovinotehna, 26 točk, v sestavi Kopriva, Petrovič, Babnik, Lužovec, Žgavc.

4. Jesenice — Hudrič, 24 točk.

5. Jesenice — Sava I, 23 točk.

6. Jesenice — Gerdej, 19 točk.

7. Jesenice — Sava II, 8 točk.

Po dveh klubskih prvenstvih je vodilo moštvo Kovinotehne, vendar jih je v nadaljevanju prehitelo moštvo Murke in Langusa. D. E.

Medobčinsko prvenstvo

JESENICE : FINKENSTEIN 77:19

V nedeljo, 13. decembra je bilo na Jesenicah na umetnem drsališču Podmežakljo medobčinsko tekmovanje v kegljanju na ledu med Jesenicami in Finkensteinom iz sosednje Avstrije. Za vsako občino so nastopila po štiri moštva. Zmagala je občina Jesenice z rezultatom 77:19. Za našo občino so nastopila

moštva: Murka (23 točk), Langus (19), balinarski klub (18) in Kovinotehna (17).

Tekmovanje sta si ogledala in sodelovala pri razglasitvi rezultatov predsednik občinske skupščine Jesenic tov. France Žvan in predstavnik občine Finkenstein.

Dogovorjeno je, da bo povratni dvoboj dne 24. januarja 1971 v Finkensteinu.

D. E.

Košarkarji so imeli občni zbor

V soboto 12. 12. so jesniški košarkarji polagali obračun svojega dela. Od 80 aktivnih članov je bilo prisotnih na občnem zboru 61 članov. Referata predsednika kluba tov. Božiča in tehničnega vodje Rotarja sta orisala bogato delo kluba, ki je v svojih vrstah imel 8 ekip, katere so v sezoni 1969 odigrale 147, v sezoni 1970 pa 105 tekem.

Vsekakor je bila v obeh sezonah najuspešnejša ženska ekipa, ki je v obeh letih osvajala naslov prvaka Slovenije, poleg tega pa se je v letu 1970 tudi zelo uspešno afirmirala v mednarodni areni. Članice kluba so za osvajanje naslovov prejele spominska darila. Ugotovljeno je bilo tudi, da klub finančno ni imel večjih problemov, za kar gre zasluga pravsem tekmovalcem in še posebej ožjemu odboru. V obeh letih so namreč izvedli za klub precej uspešne javne tombole. Tako lahko košarkarski klub štejem med enega redkih klubov, ki mu dotacija predstavlja manjši del sredstev za tekmovanja.

V razpravi, ki je sledila, so člani ugotavljali, da jim je zamenjava generacij prepričala še večjo uveljavitev, poleg tega pa jim izredno velik problem predstavlja pomanjkanje vadbenih prostorov v zimskem času. Novi odbor pa stoji pred zelo težavno nalogo, kajti klub je zaradi prežvetosti zapustilo nekaj starejših in zelo zaslužnih članov.

S 15. decembrom klub pričinja z rednimi treningi in vabi vso zainteresirano mladino, naj se istih udeleži. Treningi so v osnovni šoli Mojstrana po naslednjem urniku:

MLADINKE: torek — 18.30 do 19.30

MLADINCI: ponedeljek, četrtek — 18.30 do 19.30

ČLANICE: torek, četrtek — 19.30 do 21. ure

ČLANI: ponedeljek — 19.30 do 21. ure v Mojstrani

TOREK, ČETRTEK od 20. do 22. ure na Beli.

Pionirji pa bodo imeli treninge v okviru šolskih krožkov na osnovni šoli.

B. F.

To seveda hromi uspešno delo in utruja delavce. Tu ne prihaja do izraza samo zastarelost nekaterih obratov, marveč predvsem slabo vzdrževanje industrijskih naprav in pa nezadostna mehanizacija.

Utesnjeni prostori prav tako povzročajo številne tehnične probleme. Podobno je glede neenotnosti tehničnih surovin, provizorijev in še posebej zaradi nizkega nivoja znanja delavcev. (Z rekonstrukcijo in modernizacijo železarskih obratov ter s selekcioniranimi skupinami delavcev se bodo pereči problemi prav gotovo znižali).

K reševanju strokovno tehničnih in varnostnih problemov pritegnimo novatorje in racionalizatorje, ki imajo dolgoletne izkušnje in tehnični duh ter smisel za varstvo dela.

Glede na značaj obolenj ugotavljamo v tem železarskem podjetju največ primerov bolezni srca in ožilja ter dihalnih organov. Med poklicnimi boleznimi je bila nekoč na prvem mestu silikoza, danes pa je ni zaradi fluktuacije delavcev.

Do nezgod oziroma bolezni v zvezi z delom pride tudi zato, ker delavci sami premalo pazijo na svoje zdravje in telo.

Opazamo, da je vedno več subjektivnih faktorjev kot objektivnih. Delavce poučimo o poklicnih boleznih in o varnostnih ukrepih že na uvajalnih seminarjih. Toda te informacije sčasoma zbledijo, kar pomeni, da je še premalo varnostne vzgoje.

Služba zdravstvenega varstva v podjetju mora zaradi teh okoliščin:

S primarno preprečitvijo preprečevati nezgode in poklicna obolenja; s sekundarno preprečitvijo pa nuditi izdatno in strokovno prvo pomoč, ki naj lajša bolečine, rešuje življenja oziroma preprečuje invalidnost.

Vedno je treba upoštevati, da je nezgoda lahko v mnogih primerih posledica akutnih in kroničnih bolezni.

Stalno je potrebno opazovati ljudi z naglušnostjo, s povečanim ali znižanim krvnim pritiskom ter s povečanim bazalnim metabolizmom.

Mnogo »nezgodnikov« je labilnih ali pa so psihopati.

Veliko nezgod ima svoj vzrok v slabi organizaciji dela; posledica takšnega »reda« je preutrujenost. Zaradi preutrujenosti nastopi neetočni telesni gibi in neskladnost pri izvajanju dela.

Razen medicinskih indikacij moramo upoštevati tudi faktorje delovnega okolja. Pri tem se moramo pogostokrat vprašati ali je delo zdravo in varno.

Nezgode nastajajo tudi zato, ker delovnemu človeku ne ustrezajo norme za optimalne temperature na delovnih mestih. Težave so v tem, ker so tehnološki postopki takšni, da optimalna temperatura ne more biti od 16 do 21° C, ko se delavec najbolje počuti.

Med potencialne nevarnosti moramo prištevati nezdružljivo industrijsko mikroklimo, to je: vlago, vročino, sevanje, pline, kovinske pare in prah.

Do nedavnega še nismo poznali nove nevarnosti v mehaniziranih obratih. Pojavila se je »vibracijska bolezen« kot značilna poklicna bolezen.

Pri nekaterih strojih in orodjih nastajajo vibracije v taki meri, da so takojšnji preventivni ukrepi nujno potrebni.

V metalurških obratih še imamo dva neugodna pojava: slabo razsvetljavo in ropot.

Povsod najdemo preizek odstotek naravne in umetne svetlobe. Ropot (šum in trušč) doseže pri določenih opravilih preko 100 db, kar povzroča nervoznost in postopno slabšanje sluha.

Poklicne bolezni in okvare so obolenja, ki nastanejo redno, izključno ali vsaj pogosto ter v velikem številu pri delavcih ene poklicne skupine pri opravljanju določenega dela ali pri izvrševanju določenega poklica.

Poklicne bolezni so posledica poklicnih škodljivosti pri delu na primer:

a) škodljivosti zaradi nenaravnih pogojev pri delu,

b) škodljivosti v zvezi s proizvodnim in tehnološkim postopkom,

c) škodljivosti zaradi slabih zdravstveno-tehničnih pogojev pri delu.

Pri nas je najbolj značilna poklicna bolezen pneumokonioza. Sledijo zastrupitve s svincem in poklicna naglušnost. Bolj redke poklicne bolezni pa so še zastrupitve z ogljikovim monoksidom, poklicna bronhialna astma in poklicna okvara sklepov.

Iz higienskih, zdravstvenih in socialnih razlogov so poklicne bolezni pomembne zato, ker delavec žrtvuje svoje zdravje družbeni skupnosti.

Naraščanje in upadanje poklicnih bolezni je odvisno od prizadevnosti tehničnih kadrov tovarne za izboljšanje delovnih pogojev.

Periodične preglede delavcev na zdravju škodljivih delovnih mestih je potrebno opraviti v predpisanih rokih.

Obseg periodičnega pregleda mora biti v celoti prilagojen industrijskim škodljivostim katerim je delavec pri delu izpostavljen.

Periodični zdravniški pregledi se morajo opraviti vsakih 3, 6, 12 in 24 mesecev, periodični pregledi delovnega okolja pa najmanj dvakrat na leto, to je v poletnih in zimskih mesecih. Pri izredno škodljivih delih moramo pregledovati delovno okolje stalno.

Periodične preglede delovnega okolja je danes možno doseči le z znanstveno utemeljeno analizo delovnega okolja in merjenjem. Na osnovi dobljenih rezultatov iz analize zahtev ali pogojev delovnega okolja in analize zdravstvenega stanja delavcev, zaposlenih na zdravju škodljivih delovnih mestih ali delih, opravimo takojimeno »sanacijo delovnega okolja«.

Za konec pa še ena resnica:

»Vsako življenje je svojstven roman, v katerem je zapisano, da ne mine brez bolezni, bolečin in duševnih travm.«

ZDRAVSTVENA PRILOGA

Dr. Aleksander Rjazancev

Bolezni in bolniški stalež

Eno od aktualnih vprašanj v času industrializacije, je bolniški stalež delavcev. Tehnikar nenehno govori, da je bolniški stalež vedno previsok, ne da bi se dal prepričati, da so prah, vročina, strupene snovi, ropot in utrujenost, nevarnosti za porušitev dobrega duševnega in fizičnega delavca.

Dobičkov ni mogoče ustvarjati brez investiranja v boljše delovne pogoje. Ni dovolj vzdrževati le stroje in agregate, pomisliti moramo na to, da za napredkom proizvodnje stoji človek in da so vsa finančna sredstva brez njega nepomembni instrumenti. Kdor misli, da so osebna zaščitna sredstva in preventivni zdravstveni pregledi vse, kar smo mogli storiti za delavca, je v zmoti. To narekuje le strah pred zakonom, sicer še tega ne bi bilo.

Podatki o visokem številu bolovanj zaradi bolezni, nezgod, smrti in invalidnosti so zadosten dokaz za mobilizacijo vseh služb, ki niso vezane direktno na proizvodnjo. Dobro zdravstveno-tehnično varstvo je garant za varno in zdravju neškodljivo delo, s tem pa stimulator za večjo produktivnost. Rešitev za ohranitev zdravja in telesa ni v nakupu zadostnih količin zaščitnih sredstev. Zaščitna sredstva se uporabljajo v primerih, kjer se slabi delovni pogoji ne dajo urediti z mehanizacijo in spremembo tehnološkega postopka. Za zmanjšanje nezgod in smrtnih primerov so potrebne stalne izboljšave v načinu dela, proučevanju delovnih operacij in v nadzoru nad ekološkimi faktorji.

Urejeno in prilagojeno delovno okolje spodbuja ljudi k delu in dvigu storilnosti, nered in različne škodljivosti pa slabo vplivajo na počutje, storilnost in zdravje. Človeški organizem se brani proti škodljivostim in neurejenemu delovnemu okolju — najprej z znaki utrujenosti, s fluktuacijo, naslednja stopnja je bolezen in invalidnost. Večkrat pa se tragično konča s smrtjo.

V smislu akcijskega programa ZJ glede znižanja bolezenske odsotnosti, preprečevanja poklicnih bolezni, nezgod in invalidnosti, obstoje še vedno težave pri izvajanju zadanih si nalog. Čeprav smo na dobri poti, še vedno iz dneva v dan ugotavljamo posledice nekoordiniranega stihijskega dela, ki je odmaknjeno daleč proč od principov sodobnega varstva pri delu in načel medicine dela. Kjer ni doktrine in enotnih konceptov o zdravstvenem varstvu ljudi, ni moč pričakovati drugega kot kampanjsko reševanje problemov. Zdravstvenega varstva ne moremo doseči samo s prizadevnostjo zdravnikov in varnostnih tehnikov. V akciji za človekovo zdravje moramo sodelovati vsi. Tudi tehnik je poklican, da da svoj delež v smislu preprečevanja ogroženih grup ljudi in posledic zaradi nefizioloških del po obratih. S pravilnim izborom delavcev in pravilnim uvajanjem v delo, bo manj bolovanj in nezgod. V večini primerov nezgod gre za nepoučenost in neizkušenost pri delu. Stara praksa, ki jo pa ne upoštevamo nas uči, da je največ nezgod pri tistih delavcih, ki imajo kratek staž in se niso odaptirali na pogoje v industriji.

Bolezniški stalež se lahko zniža, toda ne z administrativnimi predpisi, ki so neživljenjski. Pri proučevanju bolezenske odsotnosti bi moral usmeriti akcijo v tem smislu, da ljudje sami povedo kaj jih teži, kakšni so delovni pogoji in medsebojni odnosi ter v kakšnih socialno ekonomskih prilikah se nahajajo. Kadrovske službe bodo na ta način spoznale številne probleme v in izven podjetja. Verjetno bo precejšnje število primerov spadalo v obravnavo kadrovskega sektorja in ne vse k zdravniku. Zdravniki zaradi velike frekvence niso v stanju vsakega pacienta še socialno in psihično obdelati. Vsekakor pa naj bi bil zdravnik v pomoč kadrovski službi in ravnatelj, kdo je resnično zdravniške pomoči potreben.

Precej bolniškega staleža bi se dalo znižati, če bi kadrovska služba imela predvidena mesta za nosečnice, recivdiste in tiste bolnike, ki čakajo na operacije, oziroma za lažje poškodovance. Glede na številne želodčarje, predvsem samce, bi bilo treba misliti na dietetično menzo, v tovarniških kantinah pa na kvalitetni izbor živil.

Hrana je osnovni energetski vir življenja. Koliko hrane in kakšne hrane je potrebno človeku, je odvisno od konstrukcije, spola, starosti in opravljenega fizičnega in umskega dela. Vrednost hrane izražamo v kalorični obliki, ki mora biti zdrava, okusna in mešana glede na kemične sestavine. Že davno je znano, da je beljakovinska hrana najdražja, zato si ljudje privoščijo pretežno hrano v obliki maščob in ogljikovih hidratov. Maščoba in ogljikovi hidrati dajo telesu energijo, ne morejo pa zaščititi telo pred boleznijo in prispevati k regeneraciji telesa. Ljudje z bogato beljakovinsko hrano ne obolevajo, če pa, pa hitro ozdravijo. Za srednjo starost brez večjih delovnih naporov je potrebno dnevno 100 gr. beljakovin, 50 gr. maščob in 400 gr. ogljikovih hidratov, kar skupno znaša 2515 velikih kalorij. Pri tem pa je treba upoštevati še določeno dnevno količino mineralnih soli in vitaminov.

Pri tistih, ki fizično delajo je potrebna dodatna prehrana, tako npr. pri lahkem delu 50 kalorij na uro, kar znaša 400 kalorij za 8-urno delo. Pri težakih delih pa 200 kalorij na uro, kar znaša 1600 kalorij. Skratka povedano, čim težje je delo, tem večja je potrošnja kalorične prehrane.

Vsi pa vemo, da naš osebni standard dvigujemo na račun hrane z malo beljakovinami in vitamini, to pa pomeni zniževati delovno in zdravstveno sposobnost. Če bi anketirali naše delavce o načinu prehrane, bi ugotovili deficit, katerega posledica je velik del obolenosti in nezgod. Že samo to, da delavci zjutraj, ko prihajajo na delo niso zajtrkovali, pomeni to latentno nevarnost za nezgode. V jutranjih urah namreč krvni sladkor pade pod normalne vrednosti, to pa se odraža v obliki slabosti in omedlevice. Še večji padec krvnega sladkorja pa nastopi pri tistih delavcih, ki zgodaj vstajajo zaradi oddaljenosti in na tešče uživajo alkohol.

Kako doseči v izobilju zdravo prehrano ob stalnih podražitvah in nizkih osebnih dohodkih ni moč odgovoriti. Govoriti bi mogli le o posledicah zaradi deficitarne prehrane doma in pri delu.

V mnogih primerih se zvišuje bolniški stalež na rovaš preutrujenih in slabotnih delavcev, ki delajo neprenehoma na tri izmene. Počutijo se bolne in se zatekajo k zdravniku z željo, da se malo spočijejo in okrepcajo.

Posebno grupo tvorijo delavke matere, poročene in neporočene, ki živijo v stalnih problemih glede bolnih otrok ali neurejenih socialnih razmer.

Razvoj otroškega varstva v preteklih letih je zaostajal za splošnim gospodarskim razvojem in potrebami občanov. Ekonomskega raz-

voja pa ni mogoče ločiti od socialnega; tu gre za enoten proces, za dve komponenti istega družabnega razvoja. Družbena intervencija in ustvarjanje možnosti za intenzivnejši razvoj otroškega varstva je neobhodna, kajti neurejeno varstvo negativno vpliva na splošni družbeni in gospodarski razvoj. Naš družbeni razvoj narekuje potrebo po večji družbeni pomoči družine pri skrbi za varstvo otrok.

Organizirano otroško varstvo je v jeseniški občini glede na število prebivalstva in zaposlenost žene zelo slabo razvito. Vzgojno varstveni zavodi nimajo dovolj kapacitet, niti za predšolske otroke, organizirano varstvo dojenčkov in celodnevne bivanja otrok v šoli pa praktično sploh nimamo. Za dojenčke starši iščejo najrazličnejše oblike varstva, šolski otroci, katerih oboja starša sta zaposlena, pa so velikokrat prepuščeni sami sebi. Ob slabo razviti mreži družbenega varstva se vedno bolj širi privatno individualno varstvo, ki so ga zaposleni starši prisiljeni iskati pri drugih družinah, za kar večkrat plačajo visoke vsote.

Pri obravnavi otroškega varstva bi morali težiti za tem, da ustvarimo takšne pogoje in cene, kjer bi bilo slehernemu omogočeno, da iz socialno ekonomskih ozirov odda lahko otroka v varstvo. Ker pa so še vedno primeri, da nekateri prejema le podpopravne dohodka in če tu upoštevamo številnejše družine, bi take posamezne primere morali reševati preko družbenih organov s primerno udeležbo pri kritju stroškov.

V zadnjem času se kaže potenciranost alkoholizma, do takšne stopnje, da so potrebni kontumaci in dalekosežna zdravljenja.

Alkoholiki ustvarjajo v delovnem kolektivu mnoge probleme, pogosto se poškodujejo in zbolijo. Delovna sposobnost je zmanjšana in tudi delo ni sigurno zaradi zmanjšane kritičnosti do sebe in evforičnega stanja.

Alkoholizem mora predstavljati veliko nevarnost, ne samo za poedinca, ampak za celo populacijo, ker se more alkoholizem javljati v posameznih populacijah kot epidemska oblika.

Kadar se ugotovijo etiološki faktorji alkoholizma, zdravljenje ni težko. Je pa tudi res, da niso še odkriti vsi faktorji, zato je borba proti alkoholizmu še vedno kompliciran socialno-medicinski problem.

V vseh teh primerih se resnično opaža neka deficitarnost v skrbi za človeka v širšem pomenu besede.

Človek — delo in delovno okolje morajo biti zajeti v enotnem dinamičnem ravnotežju. Karkoli se od teh navedenih komponent spremeni ni več harmoničnosti med ravnotežjem. Za uravnovešeno omenjenega sistema »človek — delo in delovno okolje«, mora biti troje:

a) hočemo človeka, ki je mentalno in fizično razvit;

b) pravega človeka na pravo delovno mesto;

c) zdravo in varno delo, ki bo ustrezalo HVT predpisom.

Dodatni problem, tako za delavko v proizvodnji kot za delovno enoto, kjer je zaposlena, pa nastopi v primeru nosečnosti žene, t. j., ko je nosečnici treba najti lažje in ustrezno delo. Vsaka nosečnica mora dobiti v visoki nosečnosti lažje delovno mesto. V obratih, kjer pa ni mogoče dobiti ustreznega lažjega dela, se mora delavki omogočiti, da preje nastopi svoj porodniški dopust.

Nekatere nosečnice potrebujejo dodatno zdravstveno varstvo zaradi težav z ledvicami, mehurjem, srcem, bolečinami v križu, povečanem krvnem pritisku, zaradi pogostih slabosti, omedlevic in krčnih žil.

Nosečnice po zakonu ne smejo dvigati težjih bremen od 8 kg, pri delu morajo imeti fiziološki položaj, ne smejo biti podvržene prevelikim vibracijam in koncentracijam strupenih plinov, zanje je priporočljivo delo, kjer izmenoma sede in stoje.

Posebna skupina delavcev so mladoletniki, ki so potrebni še posebnega zdravstvenega varstva.

Vsak mladinec ni za težko industrijo; zato mora biti selekcija z zdravstvenega vidika še posebno stroga. Mi sprejemamo na delo mladince po dovršeni metalurški industrijski šoli in pa tiste, ki so dokončali najmanj 6 razredov osnovne šole. Biti morajo telesno in duševno zdravi, da jih lahko preudarno razporedimo na delo.

Po naših predpisih mladincev pred končanem 14. letom starosti ne smemo sprejemati na delo. Mladinci tudi ne smejo biti zaposleni pri težkih in nevarnih delih ter na nočnih dnevih. Pred vstopom na delo morajo biti zdravniško pregledani, nato pa še kontrolirani vsakih naslednjih 6 mesecev. Delovodje in socialni delavci ter varnostni strokovnjaki skrbijo za mladince.

Glede na njihov poklic (metalurška šola) razporejamo mladince v obrate; ostale mlade delavce z neustrezno šolsko izobrazbo pa za dobo 1 leta k transportu, nato pa kot pomožne delavce v posamezne obrate in delavnice.

Moška mladina raste do 22. leta. Zato mora biti vse do te starosti zdravniško strogo nadzorovana, da bi se pravočasno izognili npr. deformacijam skeleta, tuberkulozi in poklicnim boleznim.

Zaradi določene brezbriznosti in slabše presoje so bolj predisponirani k nezgodam. Zato jim dodeljujemo starejše delavce, ki nanje pazijo in jih smotrno uvajajo v delovne procese.

Od samega začetka je treba mladino navajati na red, varnostno disciplino, čistočo in uporabo varovalnih sredstev.

Pri mladini je treba preprečevati alkoholizem, nezdrave navade in slabe odnose do sodelavcev.

Tisti, ki vodijo mladino, se morajo zavdati, da so moralno odgovorni za strokovno, to je varno in zdravo uvajanje v delo.

Delo delovodij ni brez težav, mladina ima svoje probleme in muhe. Surove besede ne dosežejo zaupanja pri mladi generaciji; potrebna je zlasti vzgoja. Pri tem pa naj so

delujeta tudi industrijski psiholog in socialni delavec.

Mladino je treba navajati na zdravo življenje in ji nuditi dovolj možnosti za šport in udejstvovanje v različnih organizacijah.

Higiena in zdravstveno varstvo delavcev pomenita dolgoročno investicijo, ki je neprimerno cenejša, kot sicer znašajo stroški za bolezni, invalidnost ali smrt.

Za dobrobit novosprejetih in stalnih delavcev je potrebno uresničevati načela medicine dela, ki so uspešna tako za posameznika kot za celoten delovni kolektiv.

Medicina dela v metalurškem kolektivu protežira preventivo in jo povezuje s kurativno in socialno medicino.

Namen in smoter medicine dela je trojen:

a) Pomagati pri selekcionirani izbiri delavcev za dela, ki so določena za črno metalurgijo kot predvideva popis delovnega mesta.

b) Sodelovati s tehniko in organizatorji dela ter pri tem doseči, da bo delo zdravo in varno.

c) Vplivati na dobro psihofizično stanje, delovno kondicijo in razpoloženje delavcev.

Omogočiti jim splošne zdrave življenjske pogoje doma in na delovnih mestih.

Eden od važnih problemov, ki ga ne smemo zanemariti, je komunalna higiena v podjetju in zunaj njega.

Komunalna higiena proučuje in sanira splošne življenjske pogoje, ki so v industrijskem območju večkrat nezadovoljivi in se kažejo kot patogeni faktorji.

Med patogene faktorje prištevamo predvsem:

- škodljive ekshalacije industrije,
- neurejeno preskrbo s pitno vodo,
- odstranjevanje odpadnih snovi,
- stanovanjske probleme,
- slabe možnosti za rekreacijo,
- in podobno.

Komunalna higienska neurejenost ogroža delovni kolektiv in družbo v celoti, tako da se zvišuje število izgubljenih dni na račun obolenosti.

V podjetju samem pa je važna in zadostna sanitarna-higienska ureditev in redno vzdrževanje sanitarij, kar pripomore k večji zdravstveno-epidemiološki in kulturni vzgoji.

Preverjeni statistični podatki o visokem številu nezgod in bolezni v zvezi z delom, smrtnih primerov in invalidnosti zahtevajo, da je treba pri programiranju tehnoloških procesov vključiti tudi tehnično varnost dela. Dobra služba zdravstvenega varstva in tehnične varnosti je lahko garant za varno in zdravju neškodljivo delo, s tem pa stimulator za večje dosežke v proizvodnji.

Za zmanjšanje nezgod in smrtnih primerov so potrebne stalne izboljšave v načinu dela, proučevanju delovnih operacij in nadzorstvu ekoloških dejavnikov.

Za železarsko industrijo je karakteristično, srečevanje z mnogoštevilnimi tehničnimi problemi ter s slabo funkcionalno ureditvijo v posameznih obratih.

4. tehnična zaščita strojev in proizvodnih naprav

5. izolacija nevarnih procesov v prostore, v katerih dela najpotrebnejše število delavcev s posebnimi zaščitnimi sredstvi

6. uvedba in stroga kontrola uporabe osebnih zaščitnih sredstev na delovnih mestih, kjer še ni tehničnih izboljšav.

Precejšen del pri zniževanju bolniškega staleža v ZJ odpade na socialno zdravstveno službo, ki obstaja zaradi humane in gospodarske potrebe. V smislu socialno zdravstvenega varstva delavcev izvaja naslednje osnovne in načelne naloge v smislu:

a) preprečevanje škodljivih vplivov delovnega okolja

b) skrb za zdravstveno varstvo delavca (zaščita delavca pred boleznijo, invalidnostjo in pred smrtjo)

c) izboljšati delovne in življenjske pogoje

Za izvedbo omenjenih nalog je potrebna takšna oblika socialno zdravstvene službe, ki zajema razmeroma široko področje preventivne in kurativne dejavnosti v podjetju samem, obenem pa skrbi za čim večjo zdravstveno prosvetljenost med delavstvom. Sodelovanje z zunanjimi socialno zdravstvenimi službami sestavlja sklenjen krog — pri čemer prevzame odgovorno nalogo v smislu vzdrževalne skupine zdravja, objektivnega in subjektivnega fizičnega in psihičnega dobrega počutja.

Vzdrževalna skupina zdravja — to je soc. zdr. služba pri železarni Jesenice je nujno potrebna glede na ugotovitve I. stopenjske invalidske komisije.

Važnejše od številčnega prikaza o problemih invalidnosti v tovarni so vsekakor vzroki za nastanek invalidnosti I. in III. kategorije. S prvo kategorijo so upokojeanci pretežno zaradi obolenja srca in ožilja in zaradi bolezni respiratornega sistema. Gre namreč za tista obolenja, katerih vzrok so težki delovni in ekološki pogoji. Iste bolezni so na tretjem mestu pri invalidih III. kategorije z zmanjšano delovno sposobnostjo. Velik del invalidnosti zavzema grupa bolezni mišic, kosti in sklepov, t. j. lokomotorni sistem. Vzrok temu so težka fizična dela ob nefizioloških položajih. Naši delavci še vedno ročno dvigajo in prenašajo bremena od 50 do 100 kg. Obolenja lokomotornega sistema zavzemajo pri invalidih III. kategorije II. mesto, pri invalidskih upokojeancih pa so na III. mestu.

To so žalostne in realne ugotovitve socialno zdravstvene službe, ki skuša s preventivnimi merami zmanjševati invalidnost. Delno se bomo izognili pojavom invalidnosti tudi z ureditvijo beneficirane zavarovalne dobe za delavce, zaposlene na težkih delovnih mestih.

Poseben problem glede bolniškega staleža so žene — delavke. Gledano s stališča zdravstva, oziroma varstva pri delu lahko na začetku trdimo, da težka industrija v katero spada železarna, ni primerna za zaposlovanje žena.

Število zaposlenih žena v železarni se iz leta v leto večja v želji, da bi žene nadomestovale moško delovno silo, ki jo v železarni primanjkuje. Žena zamenjuje moške kot enavredne partnerice, toda ne ozira se na biološko-fizične zmožnosti ženskega organizma. Delo v naših železarskih obratih je marsikje pretežno in ni vedno v skladu s predpisi o varstvu dela.

V mnogih primerih je žena bolj fizično obremenjena kot moška delovna sila, saj dnevno dviga in prenaša 10, 20 in več ton različnega materiala polizdelkov ali izdelkov. Težko delo in nefiziološki položaj telesa imata lahko usodne posledice za ženo. Dviganje, prenašanje in potiskanje težkih bremen predstavljajo za ženo porušitev zdravja (povečuje se intraabdominalni pritisk s pasivno hiperemijo organov v mali medenici).

To ima lahko neugodne posledice:

— spremenjena lega notranjih spolnih organov,

— motnje v menstruaciji,

— splavi.

Zastoj v mali medenici pospešuje nastanek nadležnih varic in pogosto vnetja, kar pomeni dolgotrajno zdravljenje in nezmožnost za delo.

Mlade delavke morajo biti še posebej zavarovane, da ne pride do deformacij medeničnih kosti! Nepravilna rast in deformiranost medeničnih kosti ima za posledico nepravilen razvoj roditelj, ki se kažejo kot težave pri nosečnosti in porodu.

Dekleta in žene niso primerne za delo pri žerjavih in viličarjih. Treslaji in vibracija slabo vplivajo na rodila in zgodnjo nosečnost. Pogosti so splavi motnje v menstrualnem ciklu.

Glede ekoloških faktorjev, ki v črni metalurgiji niso najboljše, velja za zmotno, da so žene bolj občutljive kot moški. Izjemno tvorijo le tiste žene, ki so noseče in v dobi mene, kjer se industrijski strupi težje izločajo iz telesa kot normalno.

Posebno nevhvalno delo je v nočni izmeni, predvsem za tiste delavke, ki imajo doma majhne otroke. Delavke le redko pridejo na delo spočite in zbrane, zato bi bilo prav, da bi poročene žene oprostili težaškega nočnega dela.

Mnogo manj ženskih bolezni bi bilo, če bi bile naše delavke zdravstveno prosvetljene, t. j. s področja splošne in spolne higiene ter ginekologije. Vsaj dvakrat letno bi morale na ginekološki pregled zaradi morebitnih prekancerov, t. j. stanje pred nastankom raka.

Marsikatero ginekološko obolenje bi bilo preprečeno, če bi na predavanja vabili fante in moške in bi jih v primernih besedah poučili, da so večkrat oni krivi za ženske bolezni. »Zaradi umazanih rok in spolovila«. Umazane roke pomenijo nevarnost za razna vnetja, umazano spolovilo pri občevanju pa potencialno nevarnost za nastanek rakastih obolenj.

Tudi humanizacija dela je eden važnih življenjskih faktorjev — kjer obstaja, sledi večja produktivnost, nasprotno pa, kjer je ni, je manjša produktivnost in manjši narodni dohodek.

Kompleksna dejavnost socialno zdravstvene službe v ZJ je usmerjena k najvažnejšemu cilju, to je zdrav in produktiven človek, ki mu je zajamčena zdravstvena zaščita v primeru bolezni in nezgode, po rehabilitaciji nezgodnika, pa usmeritev na delo, ki ga delavec še zmore po zadobljenih telesnih poškodbah.

Zdravniki imamo enoten cilj, vendar različne naloge. Prva in najvažnejša naloga je vnašanje svetlobe v temo, to je v delovno organizacijo, kjer medicina dela še ni našla svojega mesta. Iskati je treba prve simptome bolezni in to v prvi fazi. Nenehno je treba iskati ogroženo, to je vulnerabilno grupo predvsem v obratih, ki imajo najtežje delovne pogoje glede težine dela, slabe mehanizacije, utesnjene prostora in slabe delovne atmosfere.

Največjo skrb je treba posvečati mladim delavcem, od 15–25 leta starosti. V tem obdobju je največ nezgod. Samci so bolj predisponirani kot poročeni, prav tako se nekvalificirani delavci bolj poškodujejo kot kvalificirani. Novo sprejeti delavci naj že prvi dan dobe »vodilca«, ki jih bo privajal na nove delovne pogoje. Dober trening pomeni dobro preventivo.

Delavci naj imajo občutek, da nekdo nad njimi bdi in ustvarja dobre odnose. Dobri odnosi v kolektivu so baza dela in življenja. Porušitev emocionalne zrelosti pomeni potencialno nevarnost za neuspeh, tako posameznika kot grupe.

V cilju, da bo naš tovarniški delavec bolj iniciator in kontrolor delovnega procesa, kot pa samo mehanski proizvajalec v mediju noks, morajo poleg zdravstvenih delavcev sodelovati še: tehnolog, psiholog dela, sociolog dela, socialni delavec in varnostni tehnik. Ekipno delo strokovnih služb naj skrbi, da bo delavec zdrav, zadovoljen in obogaten z znanjem, ker bo le tako mogel zvišati svojo produktivnost.

Pod najtežjim moralnim pritiskom je zdravnik, ki se nahaja v trikotu: delavci — socialno zavarovanje — delodajalec. Zdravnik naj bo tisti, ki regulira bolniški stalež in naj bi zadovoljil vse tri zainteresirane, vsakega v svojo korist. To pa žal vedno ni mogoče. Zavarovanec sprašuje, bom popolnoma ali nepopolnoma zdrav, bom invalid itd., socialno zavarovanje — čemu tolika potrošnja zdravil in visok bolniški stalež.

Prav čudno se sliši, da bi bil pri nas danes zdravnik penaliziran. Če bi presegel bolniški stalež, bi se mu odbilo 5 % od plače, če pa bi presegel kvoto za zdravila pa 20 %. Na zdravniško etiko se je v takem primeru treba »povzvižgati«, čeprav nas tako naši učitelji niso vajajali. Pri taki odredbi bi bila prizadeta bolnik, ker ne sme dobiti dobrih zdravil, delodajalec pa zato, ker bo zdravnik raje prekoračil število bolniškega staleža, kot pa kvoto za zdravila.

Delodajalcu primanjkuje delovne sile, datjave za socialno zavarovanje so previsoke. Uskladitev med bolnikom in delovno organizacijo je s strani zdravstvenega delavca večkrat zelo težka.

Človekovo telo je nenehno izpostavljeno različnim noksam, na katere organizem odgovarja na adekvaten način. Ker so noks različne, mora biti različna tudi obramba. Večkrat pa je obramba oslajljena in bolezen je tu. Da nekdo zboli ali ne, je v zadnji konsekvenci odvisno od treh faktorjev: nekdo je že hereditarno predesponiran za določeno bolezen; ali je igra slučajev, da bo nekdo prizadet, drugi pa ne, ali pa je bolezen posledica vplivov okolja?

Vse bolezni imajo svojo epidemiologijo in zveze s socialnimi in profesionalnimi faktorji, pri čemer dopuščamo možnost, da je bolezen mogoče preprečiti.

Vprašajmo se, kdo ne bi želel biti zdrav? Verjetno vsi. Že v samem začetku, ko obravnavamo bolniški stalež, se moramo vprašati, kateri stalež je pravi in kateri je nepravi. V času epidemij (npr. gripe) je stalež visok in pravi, v času gospodarske krize pa nizek oziroma nepravi, ker ljudje zaradi stalnega strahu pred odpustom, delajo na račun svojega zdravja.

Drugo izredno in pomembno vprašanje je: Kdaj je zavarovanec bolan? Odgovori slede:

a) Zavarovanec je bolan, kadar mu zdravnik odredi bolniški stalež na osnovi anamnestičnih, laboratorijskih in kliničnih podatkov in izvidov.

b) Zdravnik potrdi bolniški stalež takrat, kadar zavarovanec toži, da se slabo počuti in ga prosi za pomoč. Ni izključeno, da zavarovanec pride k zdravniku zaradi »konflikta« doma ali pri delu — tudi v takem primeru je zavarovanec potreben pomoči.

c) Zdravnik se mora posluževati tudi izreka »Nil nocere« kadar zavarovanec misli, da je bolan. Bolje je v takem primeru opazovati, kot pa odločno reči — ničesar vam ni.

Malo je zdravnikov, ki bi si upali delavce, ki prihajajo v ambulantno, proglasiti za »zabušante«, čeprav vemo, da se »zabušanti« pojavljajo v geometričnem zaporedju.

Prave »zabušante« je izkušenemu zdravniku lahko odkriti, ker lažejo zdravniku, ne pa samemu sebi. Včasih odkrijemo že na prvi pogled ali pa nekoliko pozneje pri pretiravanju bolezenskih simptomov, kretnjah in pri izražanju bolečin.

Pacient, ki ne laže zdravniku, niti sebi, je nevrotičar. Ta reagira na najmanjše dražljaje, za katere normalen človek ni občutljiv. V razgovoru hitro reagira in pretirava s težavami, ki jih nima. Med pacienti v ambulantah jih ne manjka in jih je treba zdraviti.

Posebno neugodna situacija za zdravnika nastane, kadar pride v ambulantno takšen pacient, ki izjavlja, da je bil zadnje tri dni hudo bolan (gripa), sedaj je zdrav in želi opravičilo za odsotnost z dela. V takem primeru

je zdravnik v težkem položaju, če je bil dotični res bolan ali pa si je vse to izmislil. V gotovih primerih zdravniku ne preostane drugega, kot da prizna bolniški stalež, če ne razpolaga z dobrimi kliničnimi pripomočki.

V najtežjo kategorijo spadajo tisti bolniki, ki smo jih zdravili za »izmišljeno« bolezen, po ozdravitvi pa zbolijo za drugo boleznijo. Če zdravnik ne odobri ponovnega staleža, postane pacient razdražljiv in celo nesramen. Večkrat zabrusi zdravniku v obraz, da naj ga ubije ali kaj podobnega.

Izredno pomembni so tisti »zabušanti«, ki v resnici niso — gre namreč za ljudi, ki bolehalo za tako imenovanim Münchausenovim sindromom. Bolniki te vrste se kar selijo iz ambulate v ambulantno, to je od zdravnika do zdravnika. Imajo veliko brazgotin od manjših operacij, predvsem na trebuhu. Najpogostejši simptomi Münchausenovega sindroma so laparatomofilijske migrene simptomi pravih prebavnih motenj tako imenovani neurologica diabolica, ki obsega lažje epileptične napade in druge oblike, kot so: izguba zavesti itd.

Izkušnje kažejo, da so ljudje ob stresih modernega časa večkrat prisiljeni k zdravniku, da bi si pridobili nekaj prostih dni. Človek more zboleli tudi takrat, če ne uspe izpolniti svojih življenjskih ciljev ali če je vedno zapostavljen. V kolikor gre za resnične duševne strese, bo zdravnik rad svetoval in omogočil zdravniški stalež.

Pri proučevanju morbiditete je potrebno vedno upoštevati koliko je delavec še zdrav in ne koliko je bolan. Z aspekta socialne medicine pa je obolenje treba prognozirati glede na posledice bolezni, pri čemer bo delovna sposobnost začasno ali trajno okrnjena.

a) Bolniki z organsko boleznijo imajo dobro prognozo in se predvideva izboljšanje, npr. angina, vnetja pljuč, kila itd.

b) Bolniki z organsko boleznijo, pri katerih se pričakujejo defekti t. j. trajna delovna nesposobnost, npr. možganska kap, srčni infarkt, maligni tumorji.

c) Bolniki z verjetno občasnimi funkcionalnimi motnjami, t. j. občasno delovno nesposobnostjo, npr. vegetativna distonija, vnetje želodčne sluznice, hipotonija, motnje v krvnem obtoku itd.

Posebno v današnjih časih je treba omeniti psihična doživetja, ki lahko povzročijo hude telesne motnje in bolezni. Gre namreč za psihogenezo somatskih bolezni.

Napačno bi bilo, če človeku ne pomagamo, ker se oziramo na želje delodajalca in socialnega zavarovanja. V nobenem primeru, tudi če je bolnik namišljen, ne smemo njegovega obnašanja in govorjenja omalovaževati. Tudi takemu je potrebna pomoč in preprečiti moramo, da iz psihičnih vzrokov ne pride do pravega obolenja. Zdravnik mora v takih primerih poleg zbranih simptomov, dobiti pregled nad delom v tovarni in življenju izven nje. Le tako bo lahko presodil situacijo med konflikti in porazi, kjer človek beži iz takega okolja v še nevarnejši svet.

Zdravje je stanje popolnega fizičnega, mentalnega in socialnega blagostanja. Kdor je fizično in mentalno zdrav, ima tudi smisel za življenje in dogajanje okoli njega. Za življenje pa je potrebno socialno blagostanje, t. j. človek, ne sme biti socialno ogrožen. Socialno zdravje je stanje miru in sigurnosti. Vsak človek mora imeti pravico do dela in izobraževanja. Delo in napredovanje pomeni zaslužek, hrano, stanovanje in sugurnost oskrbe v primeru bolezni in starosti.

Če bo le eden od temeljnih kamnov v definiciji zdravja majhen ali nedosegljiv, pride lahko do nasprotnega stanja, ki se imenuje bolezen.

Bolezen moremo definirati kot skupek vseh oblikovnih in funkcijskih sprememb v organizmu, ki povzročajo slabo počutje človeka. Človeka smatramo za bolnega, kadar ga nekaj boli, kadar se počuti slabše kot običajno in kadar je manj sposoben za delo in družbeno aktivnost.

Pojem bolezni je praktično različen za posamezne profile zdravstvenih delavcev, kot so internist, patolog, higienik in psihiater. Tako npr. bo internist zavarovanca — bolnika gledal in smatral za zdravega, če so kompenzirane spremembe srca brez funkcionalnih motenj ali če gre za umirjena tuberkulozna žarišča s kalcinacijami, medtem bo patolog spoznal v teh spremembah — bolezen.

Psihoneurotik je za patologa zdrav, medtem ko ga psihiater prepozna za bolnega.

Higienik ne smatra, da je slabo hranjen človek, ki živi v slabih razmerah — zdrav, čeprav mora biti z vidika internista in patologa — zdrav.

Posebno težko je definirati psihično stanje, t. j. obolenja, ker ni objektivnih meril za biološko normalnost človeškega obnašanja. Pojem psihične bolezni ni medicinska zadeva, ampak socialni pojem.

Pri nastanku katerekoli bolezni je важен vzrok in reakcija organizma. Ločimo organska in funkcionalna obolenja. Organska obolenja so tista, če na nekem organu najdemo bolezenske spremembe, funkcijska obolenja pa povzročajo pri bolniku težave, za katere ne najdemo primarnih sprememb v organizmu.

Posebno važni, v današnjem tempu življenja, so psihogeni činitelji, ki povzročajo različne motnje v funkciji vegetativnih organov. Med psihogene faktorje štejemo »kolektivne« in »individualne faktorje«. So pa tudi faktorji, ki sami po sebi ne povzročajo bolezni, ampak le ustvarjajo ugodna tla za nastanek bolezni.

Ugodna tla za bolezen so tudi industrija in industrijsko naselje, v smislu slabih higienskih in ekoloških pogojev, slabe prehranjenosti, utrujenosti, prehitrega življenjskega tempa in psihične konfliktne situacije.

Za nastanek in potek obolenja ni važen samo vzrok, temveč tudi odgovor organizma za neko škodljivost. Pri reakciji organizma na neko škodljivost, je treba proučiti konstitucijo, rezistenco in imunost, obrambne reakci-

je organizma in dispozicijo. Danes so še malo proučene patološke reakcije na biotropne vremenske faze. Že dolgo časa je znana neka zveza med počutjem človeka in vremenom.

Vsak organizem je od rojstva pa do smrti v nenehni borbi z biosfero, t. j. fizično-kemičnimi faktorji. Na osnovi vpliva biosfere na človeški organizem, bi ljudi razdelil v štiri grupe in sicer: vazotropi, bronhotropi, nevrotropi in mešanci.

Vazotropi: v to grupo sodijo ljudje s slabim srcem, slabo cirkulacijo in glavoboli.

Bronhotropi: v tej grupi so zastopani ljudje z motnjami respiratornega sistema, predvsem astmatiki, bronhitičarji in srčni astmatičarji.

Nevrotropi: so ljudje z lokalnimi živčnimi motnjami.

Mešanci: to so razdražljivci in nagnjeni k poškodbam in samomorilci.

Delitev v biološke grupe, z ozirom na vremenske prilike, predstavljajo tudi pomembno dejavnost v smislu profilakse in terapije.

Če hočemo zdravega človeka, ga moramo zavarovati pred neugodnimi in boleznijo. Za vsako bolezen in nezgodo so potrebni povzročitelji, ki najdemo pri slabih socialno-ekonomskih okoliščinah ugodna tla za svoj razvoj.

Pri slabih socialno ekonomskih pogojih je nujno potegniti čim več strokovnjakov k teamskemu delu, da se socialne bolezni ne bi širile in slabo vplivale na človeško družbo, čeprav bi bili prizadeti le posamezniki. Ne zadostuje več le klinično individualna medicina, brez upoštevanja vplivov socialnega okolja na zdravje človeka in družbe. Socialna diagnoza in socialna terapija so garant za uspeh klinične individualne medicine v širšem pomenu besede.

Zdravniški pregledi imajo namen, da odkrijejo spremembe na telesu in če so te že prisotne, morajo odkriti njih vzroke. Vzrokov je mnogo in se prepletajo med seboj tako, da jih ni možno odkriti z eno samo metodo. Vse to pa potrjuje nujnost po teamskem delu mnogih specialnosti, dobro opremljenih laboratorijih s sodobnimi terapevtskimi sredstvi in posegi.

Zdravniki smatramo, da je za delavstvo največja sreča visok zdravstveni standard, čeprav se trenutno tega mnogi ne zavedajo. Kako doseči v današnji situaciji, ko se vsak od nas peha za boljši osebni standard — čeprav na račun zdravja — je težko odgovoriti.

Dokler se ne pokažejo lokalni in splošni simptomi — človek ne misli na bolezen. Večkrat nastopi preutrujenost organizma ali podhranjenost, kar predstavlja na stečaj odprta vrata za bolezen ali nezgodo.

Poškodba ali bolezen predstavlja »circulus vitiosus« kar pomeni zaprt krog — bolezen, povzroči revščino ali pa revščina povzroči bolezen. Oboje je za delovnega človeka negativen pojav z drastičnimi posledicami.

Mnogo bolezenskega staleža gre na rovaš nezgod, to je pri delu v in izven tovarne.

Nezgod je neprijeten in nezaželen dogodek, ki človeku škoduje in ga duševno prizadene.

Pri analizah obratnih nezgod ugotavljamo naslednje vzroke:

A. Subjektivni:

1. Nedisciplin, kršitev HVT predpisov (nevaren način dela pri posamezniku)
2. Neprevidnost, raztresenost, pozabljenost (malomarnost)
3. Objektivno ugotovljeni znaki utrujenosti ali bolezni
4. Fizična ali psihična nesposobnost za opravljanje dotičnega posla.

B. Objektivni:

1. Nepoučenost (tudi neustrezna kvalifikacija)
2. Poškodbe povzročila druga oseba
3. Neustrezna osebna zaščitna sredstva
4. Neustrezno zaščitene naprave ali delovnišče
5. Utesnjeno ali skrajno nevarno delovnišče, nezadostni delovni pogoji
6. Tehnične napake
7. Motnje v normalnem tehnološkem procesu (ozka grla itd.)
8. Slaba orodja, naprave, organizacija dela in nadziranje naprav
9. Neustrezni material
10. Elementarne nezgode
11. Neugotovljivo

Glede na prizadete dele telesa in število primerov pa moramo reči, da se v skladu z delovnimi pogoji v ZJ in trenutno situacijo glede kvalifikacije delavcev, delovne discipline, prilagajanje k delu in od uporabnosti osebnih zaščitnih sredstev.

Za zmanjšanje števila nezgod, splošnih in poklicnih bolezni je potrebna med drugim tudi sistematična proučitev posameznih obratov oziroma ogroženih delovnih mest. Na osnovi socialno zdravstvene statistične obdelave, moramo zaključiti, da pogoji v ZJ niso najboljše.

»Rezultati raziskav, predvsem iz stališča ekologije kažejo, da so delavci v ZJ pri svojem delu izpostavljeni različnim škodljivostim, ki negativno vplivajo na delavčevo počutje, njih storilnost in na njihovo zdravstveno stanje. Pogosto so delavci izpostavljeni večjim škodljivostim naenkrat tako, da se njihov učinek lahko včasih sešteva, lahko pa tudi množi.«

Za večjo produktivnost bi mogli na osnovi selekcije izločiti tiste delavce, ki iz somatsko-mentalnih vidikov ne ustrezajo za delo v težki industriji. Poleg selekcije delavcev pa je nujno potrebno za zmanjšanje obolenj urediti delovne pogoje, t. j. sanacija delovnih mest. Za sanacijo delovnega okolja obstoje naslednje možnosti:

1. hermitizacija strojnih naprav in postrojenj
2. eliminacija nevarnih substanc trdnih tekočin in plinastih
3. lokalna in splošna ventilacija